

Regelink
Ecologie & Landschap

Ecologische quickscan

Schouteneinde 64, Puttershoek

In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland

CONCEPT

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	S. van Schaik
In opdracht van	SPA WNP ingenieurs
Naam opdrachtgever	D. Hobert
Rapportnummer	RA17595-01
Status rapport	Concept
Datum oplevering rapport	14 juni 2018
Aantal pagina's	40
Collegiale toets	M. van der Hout, L. Schat
Wijze van citeren	Schaik, S. van, 2018. Ecologische quickscan Schouteneinde 64, Puttershoek. In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA17595-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel	5
1.3 Leeswijzer	6
2. Wet- en regelgeving	7
2.1 Wet natuurbescherming	7
2.2 Natuurnetwerk Nederland	10
2.3 Wet dieren	11
3. Werkwijze	12
4. Omschrijving plangebied	13
4.1 Ligging	13
4.2 Beschrijving	13
4.3 Aanwezige ecotopen	14
5. Resultaten	15
5.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)	15
5.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	15
5.3 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	16
5.4 Beschermingsregime andere soorten	18
5.5 Bescherming van houtopstanden	20
6. Ingreep	21
7. Toetsing en effectbeoordeling	22
7.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)	22
7.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	22
7.3 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	22
7.4 Beschermingsregime andere soorten	24
7.5 Bescherming van houtopstanden	24
8. Conclusies	25
8.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)	25
8.2 Beschermde soorten	25

8.3	Bescherming van houtopstanden	26
8.4	Samenvatting	26
9.	Bronnen	27
9.1	Literatuur	27
9.2	Websites	27
Bijlage 1.	Foto-impressie plangebied	29
Bijlage 2.	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	38
Bijlage 3.	Vrijstelling per provincie	40

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

SPA WNP ingenieurs zijn van plan om de woning aan de Schouteneinde 64 in Puttershoek te slopen en nieuwe woningen te bouwen op het terrein.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voorafgaand aan deze ingreep onderzoek te doen naar de effecten op beschermde gebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland (NNN)) en het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Tevens is het volgens nationale regelgeving in sommige gevallen verplicht om melding te doen van het kappen van houtopstanden.

Bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden wordt in Nederland vanaf 1 januari 2017 geregeld via de Wet natuurbescherming. Het beleid rond het NNN is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro).

Deze rapportage geeft een eerste inschatting van het effect op beschermde gebieden, geeft aan welke beschermde flora en fauna mogelijk voorkomen in het plangebied en wat de effecten van de ingreep hierop zijn. Wanneer effecten op beschermde gebieden mogelijk aan de orde zijn en/of wanneer de aanwezigheid van beschermde flora en fauna niet afdoende kan worden aangetoond of uitgesloten, is er nog aanvullend onderzoek nodig.

1.2 Doel

Met deze quickscan worden de volgende vragen beantwoord:

- Wat is de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)?
- Welke beschermde flora en fauna komen potentieel voor in het plangebied?
- Heeft de ingreep mogelijk een effect op beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)?
- Heeft de ingreep mogelijk een effect op de potentieel aanwezige beschermde flora en fauna?
- Heeft de ingreep betrekking op houtopstanden die onder de Wet natuurbescherming beschermd zijn?
- Houdt het uitvoeren van de ingreep mogelijk een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming in?
- Is er voor de effecten op beschermde gebieden een nadere toetsing nodig?
- Naar welke soorten en voor deze soorten belangrijke functies is eventueel aanvullend onderzoek nodig?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de relevante wet- en regelgeving toegelicht. Hoofdstuk 3 beschrijft werkwijze en inspanning, en in hoofdstuk 4 volgt een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het veld- en literatuuronderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 6 omschreven. In hoofdstuk 7 worden vervolgens de mogelijke effecten van de ingreep getoetst aan het NNN en de Wet Natuurbescherming. In hoofdstuk 8 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen. Tevens is een korte bronnenlijst opgenomen (hoofdstuk 9).

2. Wet- en regelgeving

2.1 Wet natuurbescherming

2.1.1 Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden dat zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

2.1.2 Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang

(zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) bevoegd gezag.

2.1.3 Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen,
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen,
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben,
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn (zie Bijlage 2).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgens artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen,
2. opzettelijk dieren te verstoren,
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen,
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen,
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10 is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen,
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen,
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van LNV voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming (zie Bijlage 1).

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de minister van LNV of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de minister van LNV of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat,
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort,
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

2.1.4 Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden,
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden,
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed,
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden,
- het dunnen van een houtopstand,
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst,
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter,
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

2.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

2.3 Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.

3. Werkwijze

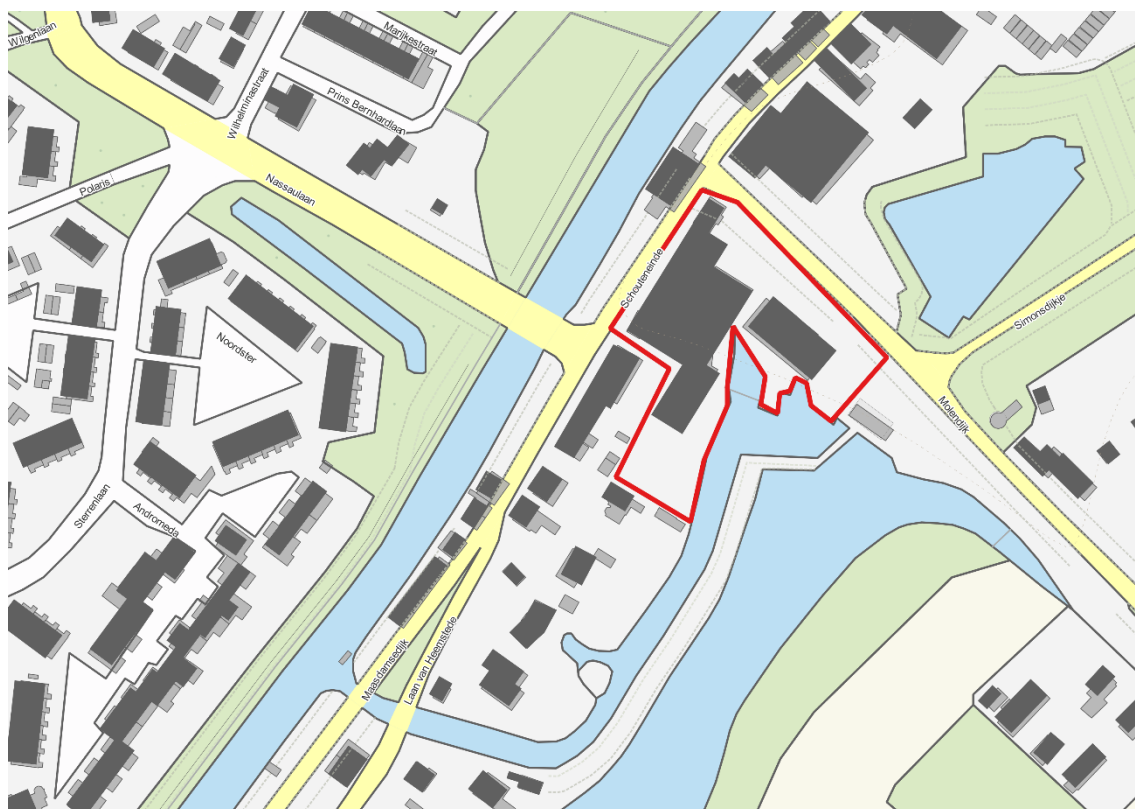
De volgende methoden zijn bij het onderzoek gebruikt:

1. Op 15 december 2017 bezocht S. van Schaik het plangebied aan de Schouteneinde 64 in Puttershoek. Daarbij inventariseerde hij de in het plangebied aanwezige ruimtelijke structuren en ecotopen met behulp van de volgende instrumenten:
 - verrekijker,
 - zaklamp,
 - fotocamera.
2. De ligging van het plangebied ten opzichte van nabijgelegen beschermde gebieden (Natura 2000- en NNN) werd opgezocht.
3. Door middel van literatuuronderzoek werd onderzocht welke beschermde flora en fauna in de ruime omgeving van het plangebied recentelijk zijn waargenomen. Hierbij werd gebruik gemaakt van waarnemingen uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), aangevuld met gegevens uit relevante recente verspreidingsatlassen en actuele websites.
4. Aan de hand van het veldbezoek en het literatuuronderzoek werd op grond van *expert judgement* een inschatting gemaakt van de beschermde flora en fauna met bijbehorende functies die in het plangebied (kunnen) voorkomen.
5. In samenspraak met de opdrachtgever werd de ingreep in kaart gebracht en omschreven.
6. Op grond van de beschreven ingreep werd:
 - bepaald of negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand zijn uit te sluiten of dat hiervoor nog een aanvullende toetsing noodzakelijk is,
 - een inschatting gemaakt van de redelijkerwijs te verwachten negatieve effecten op de (potentieel) aanwezige beschermde soorten en functies,
 - bepaald of de bescherming van houtopstanden aan de orde is.

4. Omschrijving plangebied

4.1 Ligging

Het plangebied ligt aan de Schouteneinde 64 in Puttershoek (gemeente Binnenmaas) in de provincie Zuid-Holland. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door twee watergangen, waaronder watergang De Boezem, en grootschalige landbouwgronden. Aan de noordwestzijde wordt het plangebied begrensd door de Nassaulaan en de bebouwde kom van Puttershoek met daarachter een watergang die dient als afwatering naar de nabijgelegen Oude Maas. Aan de oostzijde grenst het plangebied tevens aan de Molendijk met daarachter een grootschalig landbouwgebied.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2017.

4.2 Beschrijving

Het plangebied bestaat uit een woning opgebouwd uit bakstenen muren met op enkele plekken grote openingen naar de spouwmuur (Bijlage 1, Figuur 9). Het dak is bedekt met dakpannen waarvan een deel losligt (Bijlage 1, Figuur 6. Losse dakpannen en grote openingen aan de onderkant bieden mogelijkheid voor huismussen en vleermuizen. & Figuur 7).

Aan de achterkant van de woning bevindt zich een schuurtje met een open spouwmuur en een carport met begroeiing van planten tegen de muren (Bijlage 1, Figuur 10 & Figuur 13).

Binnen het plangebied hebben in het verleden meerdere woningen gestaan. Er liggen nog enkele hopen met bakstenen en er staan nog restanten van muren overeind (Bijlage 1, Figuur 15, Figuur 16 & Figuur 18). Het overige gedeelte van het terrein ligt braak.

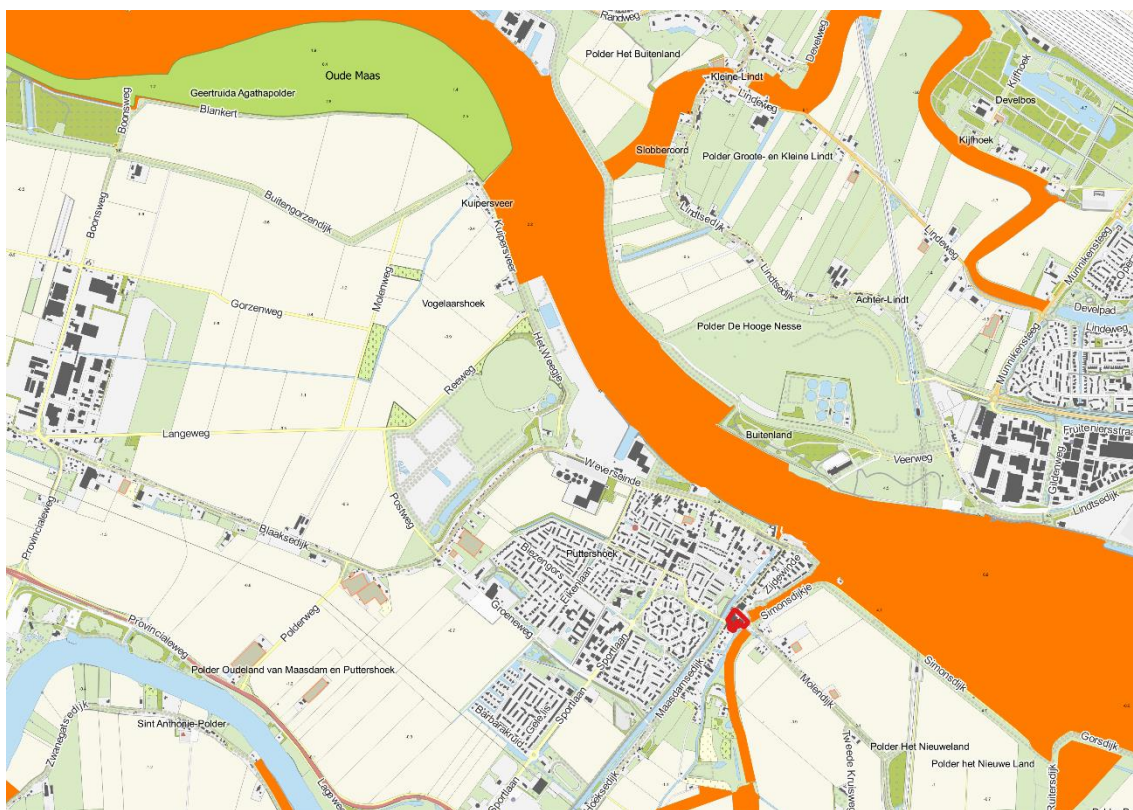
4.3 Aanwezige ecotopen

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook Bijlage 1):

- woonhuis met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur,
- restanten van woonhuizen,
- ruimte onder een al eerder afgebroken woonhuis,
- nat, braakliggend terrein met daarop aanwezig: riet (*Phragmites australis*) en jonge scheuten van schietwilg (*Salix alba*),
- puinberg bestaande uit restanten van bakstenen muren,
- smalle strook met struweel bestaande uit onder andere braam (*Rubus spec.*) en zomereik (*Quercus robur*),
- muur begroeid met mannetjesvaren (*Dryopteris filix-mas*) en tongvaren (*Asplenium scolopendrium*).

5. Resultaten

5.1 Beschermd gebieden (Natura 2000 en NNN)

Figuur 2. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. Het groene vlak geeft het Natura 2000-gebied 'Oude Maas' aan en het oranje vlak geeft het Natuurnetwerk Nederland (NNN) aan. Op de afbeelding is goed te zien dat het NNN net buiten het plangebied ligt. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2017.

Het Natura 2000-gebied dat het dichtste bij het plangebied ligt is 'Oude Maas'. Dit gebied ligt op een afstand van meer dan 2,6 kilometer van het plangebied.

Andere Natura 2000-gebieden die in de buurt liggen van het plangebied zijn:

- 'Oudeland van Strijen' op circa 4,1 kilometer van het plangebied,
- 'Biesbosch' op circa 8,8 kilometer van het plangebied.

Het plangebied ligt op een afstand van ongeveer 20 meter van het NNN (Figuur 2).

5.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Mogelijk zijn vogelsoorten met vaste rust- en/of verblijfplaatsen (categorie 1-4) binnen het plangebied aanwezig. Tijdens het veldbezoek is de huismus (*Passer domesticus*) waargenomen. Jaarrend beschermde nesten kunnen worden verwacht van vogelsoorten die in gebouwen onder bijvoorbeeld dakpannen broeden, zoals de huismus en de gierzwaluw (*Apus apus*), of van vogels die in vervallen

gebouwen met voldoende schuilplaatsen broeden, zoals de steenuil (*Athene noctua*) en de kerkuil (*Tyto alba*). Ondanks dat er geen sporen van beide uilen zijn waargenomen, zijn er wel geschikte verblijfplaatsen aanwezig die tijdens de quickscan niet of lastig toegankelijk waren. Daardoor is de aanwezigheid van deze soorten niet uit te sluiten.

Van de vogels uit categorie 5 kunnen worden verwacht: koolmees (*Parus major*), pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*) en spreeuw (*Sturnus vulgaris*).

Hiernaast kunnen binnen het plangebied zangvogels aanwezig zijn die in tuinen en stedelijk gebied broeden (zoals de merel (*Turdus merula*), heggenmus (*Prunella modularis*), winterkoning (*Troglodytes troglodytes*) en kauw (*Coloeus monedula*).

Gezien de ligging van het plangebied nabij landbouwgebieden, kunnen binnen het plangebied ook zangvogels aanwezig zijn die in agrarisch gebied broeden, zoals de ringmus (*Passer montanus*) en witte kwikstaart (*Motacilla alba*).

De aanwezigheid van vogels zoals genoemd in de verdragen van Bonn en Bern kan niet worden uitgesloten. Deze soorten vallen zowel onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn als het beschermingsregime Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt dat ze niet opzettelijk mogen worden verstoord, ongeacht hun staat van instandhouding.

5.3 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

5.3.1 Planten

Gezien de biotopen in het plangebied kan de aanwezigheid van soorten die onder dit beschermingsregime vallen redelijkerwijs worden uitgesloten. De liggende raket (*Sisymbrium supinum*) en zomerschroeforchis (*Spiranthes aestivalis*) zijn verdwenen uit Nederland. De kleine vlotvaren (*Salvinia natans*) komt van nature in Nederland niet voor. Alle recente meldingen zijn terug te voeren op weggegooid aquariumplanten. Het geel schorpioenmos (*Hamatocaulis vernicosus*) is een soort van kalkarme, ijzerrijke moerassen, en de tonghaarmuts (*Orthotrichum rogeri*) komt vooral voor in jonge wilgenbossen en in jonge aanplant van zomereik. De drijvende waterweegbree (*Luronium natans*) is een soort van helder, voedselarm tot matig voedselrijk, zwak zuur water en het kruipend moerasscherm (*Apium repens*) is een soort van zwak zure veen- of kleibodems, die 's winters ondiep overstroomd worden. De groenknolorchis (*Liparis loeselii*) tenslotte is een soort van natte duinvalleien en trilvenen.

5.3.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor een aantal soorten vleermuizen en ligt aan de rand van een woongebied, waardoor er weinig kunstmatig licht aanwezig is. Het plangebied bestaat voornamelijk uit een vochtige bodem waar in potentie veel insecten zouden kunnen zitten. Hierdoor heeft het plangebied een hoge potentiële waarde als foerageergebied. Lijnvormige elementen zijn in het plangebied zelf niet aanwezig, waarmee ook de aanwezigheid van vliegroutes van vleermuizen kan worden uitgesloten. Er zijn ten noordwesten en zuidoosten van het plangebied wel watergangen aanwezig die als vliegroute kunnen dienen. De woning in het plangebied heeft een spouwmuur en dakpannen, zodat mogelijk verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aanwezig zijn.

In het plangebied kunnen derhalve de volgende soorten worden verwacht: gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*).

In Tabel 1 is weergegeven welke functies van bovengenoemde soorten mogelijk voorkomen.

Tabel 1. De potentieel voorkomende soorten vleermuizen en functies.

	zomerverblijfplaats	kraamverblijfplaats	paarverblijfplaats	winterverblijfplaats	vliegroute	foeragegebied
gewone dwergvleermuis	X	X	X	X		X
ruige dwergvleermuis	X		X	X		X
kleine dwergvleermuis	X	X	X	X		X
laatvlieger	X	X	X	X		X
gewone grootoorvleermuis	X	X				X
meervleermuis	X	X	X			X

Bever en otter

In het plangebied zijn geen sporen van de otter (*Lutra lutra*) of bever (*Castor fiber*) aangetroffen. De aanwezigheid van beide soorten kan hiermee redelijkerwijs worden uitgesloten. De bever is in de afgelopen zeven jaar wel waargenomen in de rivier 'Oude Maas', maar dergelijke waarnemingen zijn nog niet gedaan in De Boezem.

Hamster, hazelmuis en noordse woelmuis

Het verspreidingsgebied van de hamster (*Cricetus cricetus*) en de hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) is beperkt tot Zuid-Limburg. Voor de noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*) geldt dat deze soort een zeer natte, kruidenrijke vegetatie behoeft en dat de verspreiding zich beperkt tot de lage, natte delen van Nederland. Hoewel een deel van het plangebied uit een braakliggend nat terrein bestaat, ontbreekt de kruidenrijke vegetatie. Derhalve kan worden gesteld dat binnen het plangebied geen van de genoemde soorten voorkomen.

Overige zoogdieren

De overige onder de Habitatrictlijn vallende in Nederland voorkomende zoogdieren betreffen of zeezoogdieren of slechts zelden in Limburgse bossen waargenomen soorten (de wilde kat (*Felis silvestris*) en lynx (*Lynx lynx*) en de in Nederland slechts zwervend aangetroffen wolf (*Canis lupus*)). Derhalve kan worden gesteld dat binnen het plangebied geen onder dit beschermingsregime vallende overige zoogdieren voorkomen.

5.3.3 Reptielen

Het plangebied ligt ver buiten het bekende verspreidingsgebied van de muurhagedis (*Lacerta muralis*) en de gladde slang (*Coronella austriaca*) en voldoet niet aan de biotoopeisen van deze soorten. Het plangebied voldoet ook niet aan de biotoopeisen van de zandhagedis (*Lacerta agilis*) (schrاله halfopen vegetatie met kleine open zandplekjes). Derhalve kan worden gesteld dat binnen het plangebied geen onder dit beschermingsregime vallende reptielen voorkomen.

5.3.4 Amfibieën

In het plangebied is geen open water aanwezig. Het plangebied is dan ook niet geschikt voor de voortplanting van amfibieën. Ook in de directe omgeving is geen geschikt voortplantingswater voor zwaardere of strikt beschermde amfibieën aanwezig. De aanwezigheid van overwinterende amfibieën die onder dit beschermingsregime vallen kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.3.5 Vissen

In het plangebied is geen open water aanwezig. De aanwezigheid van vissen is dan ook uitgesloten.

5.3.6 Vlinders en libellen

In het plangebied komen geen voedselarme wateren of vegetaties voor die geschikt zijn als leefgebied voor onder dit beschermingsregime vallende libellen en dagvlinders. De aanwezigheid van onder dit beschermingsregime vallende libellen en vlinders kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.3.7 Overige ongewervelden

Het oevertaas (*Palingenia longicauda*), de juchtleerkever (*Osmoderma eremita*) en Bataafse stroommossel (*Unio crassus*) zijn uit Nederland verdwenen. Van de vermiljoenkever (*Cucujus cinnaberinus*) zijn slechts enkele populaties bekend uit het oostelijke gedeelte van Noord-Brabant nabij Maarheeze. Omdat veensloten en vennen met schoon water in het plangebied ontbreken kan de aanwezigheid van andere onder dit beschermingsregime vallende overige ongewervelden redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.4 Beschermingsregime andere soorten

5.4.1 Planten

Op grond van de voedselrijke omstandigheden worden geen beschermde planten verwacht. Ook werden tijdens het veldbezoek geen beschermde planten aangetroffen. Op een enkele muur is nog wel tongvaren (*Asplenium scolopendrium*) waargenomen, maar deze is sinds de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming niet meer beschermd.

5.4.2 Zoogdieren

Slaapmuizen

Het verspreidingsgebied van de eikelmuis (*Elomys quercinus*) beperkt zich tot specifieke gebieden in Zuid-Limburg. De soort kan voor het plangebied worden uitgesloten.

Ware muizen

Het verspreidingsgebied van de grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*) beperkt zich tot de oostgrens van Nederland en ligt derhalve buiten het plangebied. Voor de overige ware muizen geldt dat zij door de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Spitsmuizen

Het verspreidingsgebied van de veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*) omvat Twente en Zeeuws-Vlaanderen en ligt derhalve buiten het plangebied. De waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) is gebonden aan schone wateren met een rijke oeervervegetatie. Dergelijke wateren en oevers komen in het plangebied niet voor. Daarom kan worden gesteld dat beide soorten niet in het plangebied voorkomen. Voor de overige spitsmuizen geldt dat zij door de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Woelmuizen

De verspreiding van de molmuis (*Arvicola scherman*) is beperkt tot Limburg. De overige onder dit beschermingsregime vallende woelmuizen zijn door de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Eekhoorn

Tijdens het veldbezoek werden geen nesten van de eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) of knaagsporen aangetroffen. Het plangebied vertoont dan ook geen essentiële functie voor de eekhoorn.

Haasachtigen, egel en vos

Deze soorten zijn door de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Marterachtigen

In het plangebied werden geen sporen van marterachtigen aangetroffen. Er zijn binnen het plangebied echter wel voldoende grote openingen en holtes (in de reeds gesloopte woning) en puinbergen aanwezig die kunnen dienen als verblijfplaats voor marterachtigen. Het is daarmee niet uitgesloten dat het plangebied dient als verblijfplaats voor de steenmarter (*Martes foina*). Voor de boommarter (*Martes martes*) zijn binnen het plangebied geen geschikte habitats aangetroffen. In het plangebied zijn geen sporen van de das aangetroffen. De das heeft dan ook geen verblijfplaats of essentieel foerageergebied in het plangebied.

De bunzing (*Mustela putorius*), hermelijn (*Mustela erminea*) en wezel (*Mustela nivalis*) zijn door de provincie Zuid-Holland vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Overige zoogdieren

De overige onder dit beschermingsregime vallende zoogdieren betreffen ofwel zeezoogdieren ofwel in het bos of open veld levende grote hoefdieren. Daarom kan redelijkerwijs worden gesteld dat binnen het plangebied geen onder dit beschermingsregime vallende overige zoogdieren voorkomen.

5.4.3 Vissen

In het plangebied is geen open water aanwezig. De aanwezigheid van vissen is dan ook uitgesloten.

5.4.4 Reptielen

Het plangebied ligt ver buiten het bekende verspreidingsgebied van de ringslang (*Natrix natrix*) en vormt mede door het gebrek aan water ook geen geschikt habitat voor deze soort. Op grond van het ontbreken van voor overige reptielen geschikte ecotopen in het plangebied, zoals schrale vegetatie met voldoende rustige, zonnige plekken, kan de aanwezigheid van de adder (*Vipera berus*), hazelworm (*Anguis fragilis*) en levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.4.5 Amfibieën

In het plangebied is geen open water aanwezig. Het plangebied is dan ook niet geschikt voor de voortplanting van de vuursalamander (*Salamandra salamandra*), Alpenwatersalamander (*Mesotriton alpestris*) en vinpootsalamander (*Lissotriton helveticus*). Ook in de directe omgeving is geen geschikt voortplantingswater voor beschermde amfibieën aanwezig. De aanwezigheid van overwinterende amfibieën kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten. De rugstreeppad (*Bufo calamita*) leeft op onbeschaduwde terreinen met lage vegetatie. Voor de voortplanting is ondiep en snel opwarmend water nodig. Aangezien deze elementen in het plangebied ontbreken kan de soort redelijkerwijs worden uitgesloten.

De kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), gewone pad (*Bufo bufo*), bruine kikker (*Rana temporaria*), bastaardkikker (*Pelophylax kl. esculentus*) en meerkikker (*Pelophylax ridibundus*) zijn door de provincie voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

5.4.6 Dagvlinders en libellen

In het plangebied komen geen voedselarme wateren of vegetaties voor die geschikt zijn als leefgebied voor onder dit beschermingsregime vallende libellen en dagvlinders. De aanwezigheid van deze libellen en dagvlinders kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.4.7 Overige ongewervelden

Het plangebied bevindt zich buiten het bekende verspreidingsgebied van de Europese rivierkreeft (*Astacus astacus*) en het vliegend hert (*Lucanus cervus*).

5.5 Bescherming van houtopstanden

Omdat de ingreep plaatsvindt binnen de bebouwde kom houtopstanden is artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming niet van toepassing.

6. Ingreep

SPA ingenieurs en WNP is van plan om plangebied Schouteneinde 64, Puttershoek te herinrichten.

Ingrepen die daartoe in het plangebied plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- verwijderen van vegetatie aan de achterkant van de woning,
- slopen van de woning,
- slopen van de restanten van eerder gesloopte woningen,
- bouwrijp maken van de grond,
- realisatie van nieuwbouw,
- aan- en afvoer van materieel en (tijdelijke) opslag van bouw materiaal.

7. Toetsing en effectbeoordeling

7.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)

Het Natura 2000-gebied dat het dichtste bij het plangebied ligt is 'Oude Maas'. Dit gebied ligt op een afstand van meer dan 2,6 kilometer van het plangebied.

Door menselijke invloeden in het tussenliggende gebied (als gevolg van de aanwezigheid van bijvoorbeeld stedelijk gebied en grote wegen) zijn negatieve effecten door geluidsverstoring of visuele verstoring als gevolg van de ingreep op Natura 2000-gebieden uitgesloten. De ingreep draagt niet bij aan verreikende effecten, zoals stikstofdepositie of verdroging. De ingreep leidt dan ook niet tot een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in Natura 2000-gebieden en heeft ook geen significant verstrend effect op de soorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

Een overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van Natura 2000-gebieden is dan ook niet aan de orde.

De ingreep vindt niet plaats binnen het NNN. Het NNN kent in de provincie Zuid-Holland formeel geen externe werking. Hierdoor is het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur niet van toepassing.

7.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Binnen het plangebied zijn jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten met vaste rust- en/of verblijfplaatsen te verwachten. Het betreft de nesten van de huismus (*Passer domesticus*), gierzwaluw (*Apus apus*), steenuil (*Athene noctua*) en kerkuil (*Tyto alba*). Het slopen van de woning en de restanten van eerder gesloopte woningen kan leiden tot het verdwijnen van nesten en nestgelegenheid voor deze soorten. Dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming artikel 3.1, lid 1 en 2.

Voor te verwachten soorten uit categorie 5 zijn in de directe nabijheid van het plangebied voldoende alternatieve nestmogelijkheden voorhanden.

Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot het verlaten van nesten met eieren of jongen en brengen de functionaliteit van de nesten in gevaar en zijn een overtreding van artikel 3.1 lid 1 en 2 Wet natuurbescherming.

7.3 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

7.3.1 Zoogdieren

Vleermuizen

Uit de resultaten blijkt dat enkele soorten vleermuizen binnen het plangebied kunnen voorkomen. In Tabel 2 is weergegeven op welke potentieel voorkomende combinaties van soorten en functies binnen het plangebied mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn.

Tabel 2. Mogelijk negatieve effecten op de potentieel voorkomende soorten vleermuizen en functies.

	zomerverblijfplaats	kraamverblijfplaats	paarverblijfplaats	winterverblijfplaats	vliegroute	foeragegebied
gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X	X
ruige dwergvleermuis	X		X	X	X	X
kleine dwergvleermuis	X	X	X	X	X	X
laatvlieger	X	X	X	X	X	X
gewone grootoorvleermuis	X	X			X	X
meervleermuis	X	X	X		X	X
		Geen negatief effect te verwachten				
		Negatief effect niet uitgesloten				

De sloop van de woning kan leiden tot het vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en meervleermuis. Dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming artikel 3.5, lid 4.

Overige zoogdieren

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van soorten uit deze groep redelijkerwijs kan worden uitgesloten. De ingreep leidt voor deze soorten dan ook niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

7.3.2 Overige soortgroepen

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van onder dit beschermingsregime vallende beschermde soorten uit de soortgroepen planten, reptielen, amfibieën, vissen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelden redelijkerwijs kan worden uitgesloten. Daarmee is ook een negatief effect op deze soorten redelijkerwijs uit te sluiten. De ingreep leidt derhalve niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor deze soorten

7.4 Beschermingsregime andere soorten

7.4.1 Zoogdieren

Slaapmuizen, ware muizen, spitsmuizen en woelmuizen

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van soorten uit deze groepen redelijkerwijs kan worden uitgesloten of dat zij voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming. De ingreep leidt voor deze soorten dan ook niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

Steenmarter

Het plangebied vormt mogelijk een leefgebied van de steenmarter. De afvalhopen van bakstenen en de aanwezige open ruimte (vermoedelijk de kelder van een oude woning) vormen mogelijk een vaste rust- en verblijfplaats voor de steenmarter. De ingreep kan leiden tot het doden, verwonden en verstoren van de steenmarter en het vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit zijn overtredingen van de Wet natuurbescherming, artikel 3.5, lid 4. Om vast te stellen of de steenmarter in het plangebied voorkomt, is nader onderzoek naar deze soort noodzakelijk.

Overige zoogdieren

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van soorten uit deze groepen redelijkerwijs kan worden uitgesloten of dat zij voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming. De ingreep leidt voor deze soorten dan ook niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

7.4.2 Overige soortgroepen

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van onder dit beschermingsregime vallende beschermde soorten uit de soortgroepen planten, reptielen, vissen, amfibieën, dagvlinders, libellen en overige ongewervelden redelijkerwijs kan worden uitgesloten of dat zij voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming. De ingreep leidt derhalve niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor deze soorten.

7.5 Bescherming van houtopstanden

Omdat de ingreep plaatsvindt binnen de bebouwde kom houtopstanden is artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming niet van toepassing.

8. Conclusies

8.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)

De ingreep leidt niet tot een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in Natura 2000-gebieden en heeft ook geen significant versturend effect op de soorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

De ingreep vindt niet plaats binnen het NNN. Het NNN kent in de provincie Zuid-Holland formeel geen externe werking. Hierdoor is het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur niet van toepassing.

8.2 Beschermde soorten

8.2.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

In het plangebied zijn de volgende vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd waargenomen of te verwachten:

- huismus,
- gierzwaluw,
- steenuil,
- kerkuil.

Nader onderzoek volgens de richtlijnen van de betreffende kennisdocumenten (BIJ12, 2017) geeft inzicht in het voorkomen van deze soorten en de functies van het leefgebied voor deze soorten. Voor de huismus dient hiertoe het plangebied tweemaal gericht bezocht te worden in de periode 1 april – 15 mei, met een tussentijd van tien dagen. Onderzoek naar de gierzwaluw moet plaats vinden tussen 1 juni en 15 juli met drie gerichte bezoeken (waarvan één in de maand juli) tussen 21:00 en 22:30 uur. Ook hierbij geldt een tussentijd van tien dagen. Voor de steenuil dient het plangebied driemaal te worden bezocht in de periode 1 februari – 30 april en voor de kerkuil eveneens driemaal in de periode 1 februari – 15 oktober.

Voor de andere mogelijk aanwezige soorten broedvogels geldt dat de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden. Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot het verlaten van nesten met eieren of jongen en brengen de functionaliteit van de nesten in gevaar en zijn een overtreding van de Wet natuurbescherming, artikel 3.1, lid 1 en 2. Voor het broedseizoen stelt de wet geen vaste begin- of einddatum. Normaal gesproken loopt het broedseizoen voor de meeste vogelsoorten van 15 maart tot 15 juli.

Wanneer niet buiten het broedseizoen gewerkt kan worden, moet het plangebied voorafgaand aan de werkzaamheden door een deskundige op het gebied van beschermde soorten onderzocht worden op de aanwezigheid van broedgevallen. Ook is het dan aan te raden het aanwezige snoeiafval en de vegetatie binnen het werkterrein (ruim) voor het broedseizoen te verwijderen, om de kans op broedgevallen binnen het plangebied te beperken.

Het is niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedende vogels.

8.2.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Enkele gebouwbewonende vleermuissoorten hebben mogelijk hun vaste rust- en/of verblijfplaats in de woning aan de Schouteneinde 64. Daarom is het noodzakelijk aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van deze vleermuissoorten in het plangebied te verrichten. Het verdient aanbeveling dit aanvullende onderzoek uit te voeren volgens het Vleermuisprotocol 2017, opgesteld door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

Bij gebruikmaking van dit protocol wordt een eventuele ontheffingsaanvraag zonder aanvullende informatie vrijwel zeker in behandeling genomen. Tevens geeft het Vleermuisprotocol invulling aan de onderzoeksinspanning voortkomend uit de Wet natuurbescherming. Aanvullend vleermuisonderzoek houdt in dat er drie bezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli (twee direct na zonsondergang en een direct voor zonsopkomst) en twee bezoeken in periode 15 augustus t/m 1 oktober (ruim na zonsondergang en ruim voor zonsopkomst) aan het plangebied gebracht dienen te worden.

8.2.3 Beschermingsregime andere soorten

Er zijn mogelijk verblijfplaatsen van de steenmarter binnen het plangebied aanwezig. De ingreep kan leiden tot het doden, verwonden en verstoren van de steenmarter en het vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit zijn overtredingen van de Wet natuurbescherming, artikel 3.5, lid 4. Om zekerheid te krijgen over deze soort, is het noodzakelijk het plangebied ruim van tevoren op aanwezigheid van de steenmarter te onderzoeken.

Mogelijke verblijfplaatsen van steenmarters zijn vaak niet in zijn geheel toegankelijk zijn voor mensen. Op deze moeilijk bereikbare plekken kan met cameravallen gedurende drie weken nagegaan worden of de steenmarter in het plangebied aanwezig is.

8.3 Bescherming van houtopstanden

Omdat de ingreep plaatsvindt binnen de bebouwde kom houtopstanden is artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming niet van toepassing.

8.4 Samenvatting

In algemene zin kan redelijkerwijs worden gesteld dat op grond van de mogelijke effecten de uitvoering van de ingreep niet door de Wet natuurbescherming wordt verhinderd, mits tijdig aanvullend onderzoek wordt uitgevoerd naar de huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, vleermuizen en de steenmarter en rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels. Afhankelijk van de resultaten van dit aanvullende onderzoek kan een aanvraag van een ontheffing en het opstellen en uitvoeren van een mitigatieplan noodzakelijk zijn.

9. Bronnen

9.1 Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canthers & J.C. Buys (redactie) 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Creemers, C.M. & J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion Natuur.

Floron, 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman, 2011. Cursus vleermuizen en planologie. Cursusmap, Zoogdiervereniging.

Regelink, J.R. & T. Bosch, 2007. Grote bosmuis in Winterswijk. Zoogdier 18 (2): 23.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Laatvlieger *Eptesicus serotinus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Meervleermuis *Myotis dasycneme*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Steenuil *Athene noctua*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Kerkuil *Tyto alba*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

9.2 Websites

www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol

www.ravon.nl

www.soortenbank.nl

www.sovon.nl

www.telmee.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1. Foto-impressie plangebied

Figuur 3. Voorkant woning aan de Schouteneinde 64, Puttershoek.

Figuur 4. Zijkant van de woning begroeid met klimop.

Figuur 5. Huismuskasten aan de achterkant van de woning.

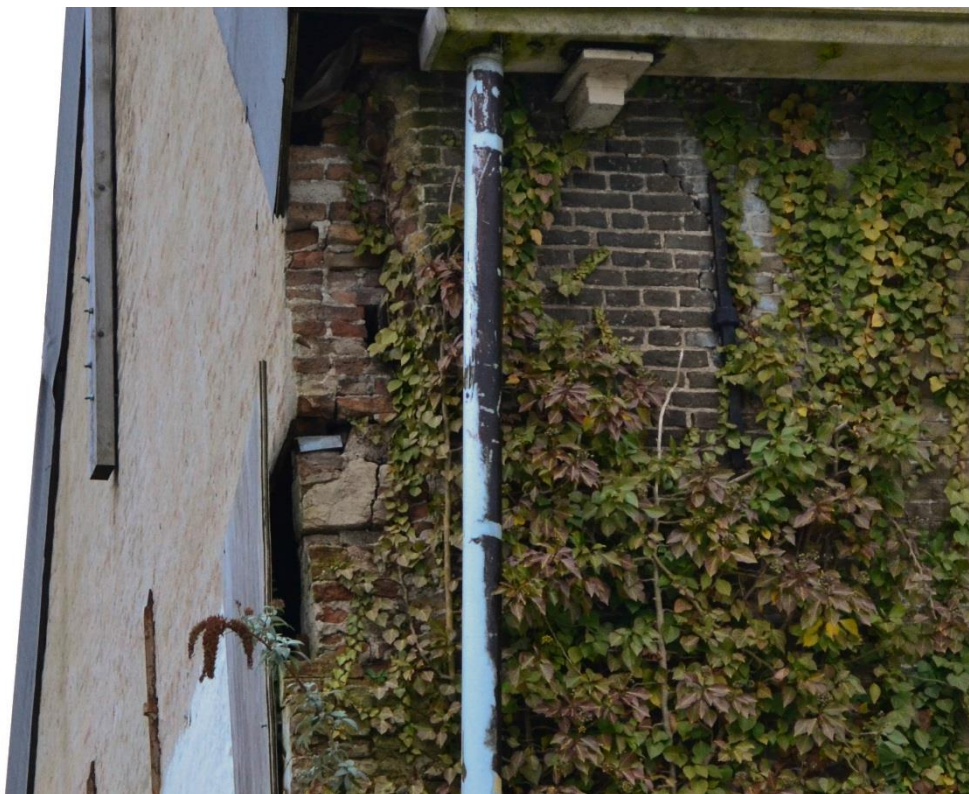
Figuur 6. Losse dakpannen en grote openingen aan de onderkant bieden mogelijkheid voor huismussen en vleermuizen.

Figuur 7. Op veel plaatsen zijn de openingen onder de dakpannen ook geschikt voor de gierzwaluw.

Figuur 8. De kopse kant van de woning is volledig afgedekt en niet toegankelijk voor dieren.

Figuur 9. Opening naar de spouwmuur van de woning.

Figuur 10. Opening naar de spouwmuur.

Figuur 11. Schoorsteen met overdekte ruimte in de bovenkant waar uilen zouden kunnen rusten of broeden.

Figuur 12. Struweel aan de achterzijde van de woning.

Figuur 13. Muurplanten onder de carport van de woning bestaande uit mannetjesvaren en de zeldzame tongvaren.

Figuur 14. Braakliggend terrein waar in het voorjaar riet en wilg op komen zetten.

Figuur 15. Open ruimte van een oude al eerder afgebroken woning. Vermoedelijk is dit een kelder of schuur geweest.

Figuur 16. De open ruimte biedt schuil- en rustplaatsen voor dieren.

Figuur 17. Stapel stammen van omgezaagde bomen.

Figuur 18. Bouwafval van vorige woning bestaande uit delen van bakstenen muren.

Figuur 19. Watergang nabij het plangebied.

Bijlage 2. Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Het ministerie van LNV heeft in augustus 2009 de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn aangepast. Met ingang van 26 augustus 2009 geldt een jaarronde bescherming van nestplaatsen van de soorten van categorie 1-4. Voor de soorten van categorie 5 is een inventarisatie gewenst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Categorie
steenuil	<i>Athene noctua</i>	1
gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	2
huismus	<i>Passer domesticus</i>	2
roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	3
kerkuil	<i>Tyto alba</i>	3
oehoe	<i>Bubo bubo</i>	3
ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	3
slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	3
boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	4
buizerd	<i>Buteo buteo</i>	4
havik	<i>Accipiter gentilis</i>	4
ransuil	<i>Asio otus</i>	4
sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	4
wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	4
zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	4
blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	5
boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	5
bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	5
boomklever	<i>Sitta europaea</i>	5
boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	5
bosuil	<i>Strix aluco</i>	5
brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	5
draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	5
eidereend	<i>Somateria mollissima</i>	5
ekster	<i>Pica pica</i>	5
gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	5
glanskop	<i>Parus palustris</i>	5
grijze vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	5
groene specht	<i>Picus viridis</i>	5
grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	5
hop	<i>Upupa epops</i>	5
huiswaluw	<i>Delichon urbicum</i>	5
ijsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	5

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Categorie
kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>	5
kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>	5
koolmees	<i>Parus major</i>	5
kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>	5
oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	5
pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	5
raaf	<i>Corvus corax</i>	5
ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>	5
spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	5
tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	5
torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	5
zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	5
zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	5
zwarte mees	<i>Periparus ater</i>	5
zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	5
zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	5

Bijlage 3. Vrijstelling per provincie

De volgende soorten zijn voor ruimtelijke ingrepen voor alle provincies vrijgesteld:

Amfibieën

- bruine kikker (*Rana temporaria*)
- gewone pad (*Bufo bufo*)
- kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*)
- meerkikker (*Rana ridibunda*)
- middelste groene kikker/bastaardkikker (*Pelophylax kl. esculentus*)

Zoogdieren

- bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)
- egel (*Erinaceus europeus*)
- haas (*Lepus europeus*)
- huisspitsmuis (*Crocidura russula*)
- ondergrondse woelmuis (*Pitymys subterraneus*)
- ree (*Capreolus capreolus*)
- tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*)
- woelrat (*Arvicola terrestris*)

De volgende zoogdieren zijn in de provincies Drenthe, Noord-Brabant en Noord-Holland niet vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

- bunzing (*Mustela putorius*)
- hermelijn (*Mustela erminea*)
- wezel (*Mustela nivalis*)

Alle hierboven genoemde amfibieën- en zoogdiersoorten zijn vrijgesteld voor gebieden waarvoor het ministerie van LNV bevoegd gezag is.

Regelink
Ecologie & Landschap

Soortgericht onderzoek naar kerkuil, steenuil, huismus, gierzwaluw, vleermuizen en steenmarter

Schouteneinde 64, Puttershoek

In het kader van de Wet natuurbescherming

Definitief

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	S. van Schaik
In opdracht van	SPA WNP ingenieurs
Naam opdrachtgever	D. Hobert
Rapportnummer	RA17656-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	12 november 2018
Aantal pagina's	29
Collegiale toets	M. Wiltink
Wijze van citeren	S. van Schaik, 2018. Soortgericht onderzoek. Schouteneinde 64, Puttershoek. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA17656-02, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1
6709 TA Wageningen
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel	5
1.3 Leeswijzer	5
2. Werkwijze en inspanning	6
2.1 Broedvogels met een jaarrond beschermd nest	7
2.2 Vleermuizen	7
2.3 Steenmarter	8
2.4 Volledigheid inventarisatie	8
3. Omschrijving plangebied	9
4. Resultaten	10
4.1 Broedvogels met een jaarrond beschermd nest	10
4.2 Vleermuizen	10
4.3 Steenmarter	12
4.4 Overige beschermde soorten	12
5. Ingreep	13
6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming	14
6.1 Effectbepaling	14
6.2 Toetsing Wet natuurbescherming	15
7. Conclusies en aanbevelingen	17
7.1 Conclusies	17
7.2 Aanbevelingen	18
8. Bronnen	19
8.1 Literatuur	19
8.2 Websites	20
Bijlage 1. Foto-impressie	21
Bijlage 2. Waarnemingskaarten	23
Bijlage 3. Wet- en regelgeving	26

3.1	Wet natuurbescherming	26
3.2	Natuurnetwerk Nederland	29
3.3	Wet dieren	29

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

SPA WNP ingenieurs zijn van plan om de woning aan de Schouteneinde 64 in Puttershoek te slopen en enkele nieuwe woningen te bouwen op het terrein.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om, voordat de ingreep plaatsvindt, onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie & Landschap (Van Schaik, 2018) blijkt dat in het plangebied mogelijk broedvogels, vleermuizen en steenmarters aanwezig zijn. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van SPA WNP ingenieurs een soortgericht onderzoek uitgevoerd naar deze soort(groep)en in het plangebied.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Zijn er jaarrond beschermde nesten van vogels aanwezig in het plangebied? Zo ja, welke functies heeft het plangebied voor vogels met deze beschermingsstatus?
- Komen vleermuizen voor in het plangebied en de directe omgeving ervan? Zo ja, welke soorten? Welke functies vervult het plangebied en de directe omgeving ervan voor deze soorten?
- Komen steenmarters voor in het plangebied en de directe omgeving ervan? Zo ja, welke functies vervult het plangebied en de directe omgeving ervan voor deze soort?
- Wat zijn de consequenties van de ingreep? (Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?)

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het soortgericht onderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten en getoetst aan de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Werkwijze en inspanning

In de periode van 28 februari 2018 tot en met 11 september 2018 zijn diverse veldbezoeken uitgevoerd. Tijdens deze veldbezoeken is gelet op (aanwijzingen naar) het voorkomen van vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en (aanwijzingen naar) het voorkomen van, en eventuele verblijfplaatsen van, steenmarters. Daarnaast is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen in het plangebied conform het Protocol vleermuizen inventariseren (versie 2018)

De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van broedvogels, vleermuizen en steenmarters. (Tabel 1).

Opmerking: Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd door S. van Schaik, medewerker van Regelink Ecologie & Landschap.

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Onderzochte soort en/of functies	Weersomstandigheden
28-2-2018	18:30 – 23.00	Uilen, nestplekken	-7°C, onbewolkt, droog, 4 Bft
20-3-2018	19.00 – 23.00	Uilen, nestplekken	4°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
11-4-2018	19:30 – 23.30	Uilen, nestplekken	12°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
12-4-2018	07.00 -09.00	Huismus, nestplekken	11°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
9-5-2018	07:15 – 09.00	Huismus, nestplekken	17°C, onbewolkt, droog, 1 Bft
9-5-2018	9:00	Plaatsen cameraval voor steenmarter	
16-5-2018	03.00 – 05.30	Vleermuizen, zomerverblijf, kraamverblijf, vliegroutes, foerageergebied.	14°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
16-5-2018	05:30 – 06:15	Ophalen cameraval, uitlezen geheugenkaart	
16-5-2018	06:15 – 06:30	Verplaatsen cameraval voor steenmarter	
7-6-2018	19:00 – 19:45	Ophalen cameraval, uitlezen geheugenkaart	
7-6-2018	19:45 – 20:00	Verplaatsen cameraval voor steenmarter	
7-6-2018	20:00 – 23.00	Gierzwaluw, nestplekken	20°C, licht bewolkt, droog, 1 Bft

7-6-2018	23:00 – 01.00	Vleermuizen, zomerverblijf, kraamverblijf, vliegroutes, foerageergebied.	17°C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
18-6-2018	19:00 – 20:00	Ophalen cameraval, uitlezen geheugenkaart	
18-6-2018	20:00 – 23.00	Gierzwaluw, nestplekken	16°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
18-6-2018	23:00 – 01.00	Vleermuizen, zomerverblijf, kraamverblijf, vliegroutes, foerageergebied.	16°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
4-7-2018	20:00 – 23.00	Gierzwaluw, nestplekken	19°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
14-8-2018	22:00 – 00.00	Vleermuizen, paarverblijf, winterverblijf.	16°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
11-9-2018	22:00 – 00.00	Vleermuizen, paarverblijf, winterverblijf.	17°C, zwaarbewolkt, droog, 4 Bft

2.1 Broedvogels met een jaarrond beschermd nest

Tijdens de veldbezoeken is het plangebied op gehoor en zicht geïnterviewd. Daarbij is gelet op geschikt foerageergebied, foeragerende dieren, nestindicerend gedrag en baltsgedrag.

In de periode februari tot en met juli zijn drie gerichte inventarisaties uitgevoerd voor de kerkuil en de steenuil, twee gerichte inventarisaties voor de huismus en drie gerichte inventarisaties voor de gierzwaluw, allen binnen de door de Kennisdocumenten voorgeschreven periodes. Met het de hoeveelheid bezoeken en tussenperiodes van tenminste tien dagen tussen de bezoeken is de aanwezigheid van de onderzochte broedvogels met voldoende zekerheid aangetoond dan wel uitgesloten.

2.2 Vleermuizen

Gedurende de kraamperiode (15 mei – 15 juli) zijn de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de paarperiode (15 augustus – 30 september) zijn de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. Alle inventarisatie hebben minimaal twee uur geduurd.

Tijdens de veldbezoeken zijn uitgevoerd op basis van geluid en zicht Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x of gelijkwaardig) wordt de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kan worden bepaald, is een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound zijn de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij zijn de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen is gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te

nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

De inventarisaties zijn lopend uitgevoerd. Het plangebied en het omliggende gebied zijn meerdere keren doorkruist.

2.3 Steenmarter

Middels visuele waarnemingen tijdens avondbezoeken en het plaatsen van een wildcamera is vastgesteld of steenmarters aanwezig dan wel afwezig zijn in het gebied. Het zoeken naar sporen van de steenmarter is gecombineerd met andere onderzoeken die overdag zijn uitgevoerd.

2.4 Volledigheid inventarisatie

Het onderzoek naar kerkuil, steenuil, huismus en gierzwaluw is uitgevoerd conform de kennisdocumenten van deze soorten (BIJ12, 2017).

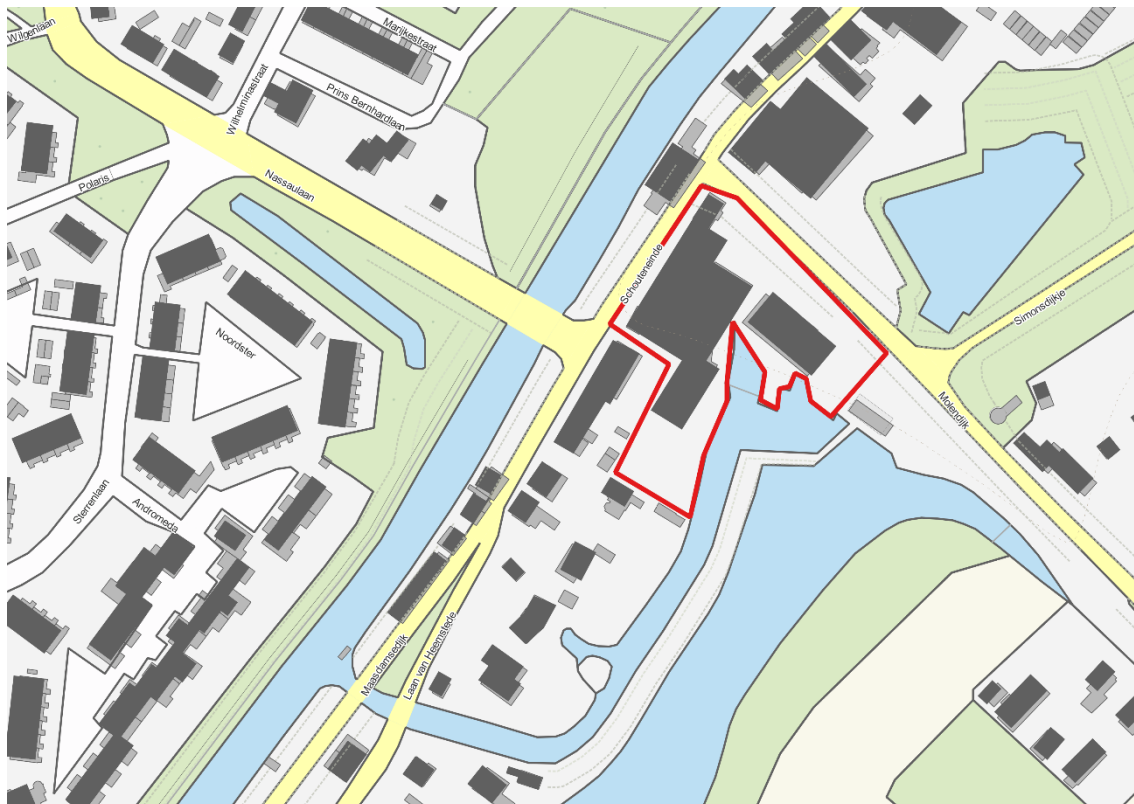
Voor de steenmarter bestaat op dit moment nog geen goedgekeurd inventarisatieprotocol of kennisdocument. Het onderzoek naar de steenmarter is uitgevoerd op basis van *best professional judgement*. De onderzoekers schatten in dat het onderzoek met voldoende inspanning is uitgevoerd om de aanwezigheid van deze soort en functies in het plangebied met voldoende zekerheid aan te tonen dan wel uit te sluiten.

De inventarisatie van vleermuizen is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur en het NGB. De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip ook wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3. Omschrijving plangebied

Het plangebied betreft een stuk braakliggend terrein met daarop een woning en ligt aan de Schouteneinde 64 in Puttershoek (gemeente Binnenmaas) in de provincie Zuid-Holland. In figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Een uitgebreide omschrijving staat in hoofdstuk 4, paragraaf 4.1 t/m 4.3 van: 'Ecologische quickscan Schouteneinde 64, Puttershoek' (Van Schaik, 2018).

Figuur 1: Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

4. Resultaten

4.1 Broedvogels met een jaarrond beschermd nest

4.1.1 Per soort

Kerkuil

Binnen het plangebied zijn tijdens de veldbezoeken twee kerkuilen waargenomen (Bijlage 1, figuur 2). Tijdens alle veldbezoeken zijn de uilen in de open ruimte onder restanten van een van de gebouwen waargenomen. Aangenomen mag worden dat de vogels hier een vaste verblijfplaats (roestplaats) hebben. Ook is tijdens het tweede veldbezoek voor uilen baltsgedrag waargenomen. In de daarop volgende veldbezoeken is echter geen nestindicerend gedrag of roepende jongen waargenomen, waardoor een vaste broedlocatie redelijkerwijs kan worden uitgesloten.

Steenuil

Binnen het plangebied zijn tijdens de veldbezoeken geen steenuilen waargenomen. Ook zijn er geen sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van steenuilen binnen het plangebied. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van steenuilen kan redelijkerwijs uitgesloten worden.

Huismus

Tijdens de inventarisaties zijn binnen het plangebied meerdere baltsende huismussen en huismussen met nestindicerend gedrag waargenomen, zoals het verzamelen van nestmateriaal en verkennen van openingen onder het dak (Bijlage 1, figuur 4). Op basis van zichtwaarnemingen zijn in totaal tien nestlocaties gelokaliseerd. Allen bevinden zich onder het dak van de woning. Acht nesten liggen aan de oostkant en twee nesten aan de westkant van het dak.

Tevens is geconstateerd dat de struiken aan de zuidkant van de woning veelvuldig bezocht worden door de lokale populatie. Deze plek dient als schuilplaats en/of foerageergebied.

In de directe omgeving van het plangebied zijn meerdere locaties vastgesteld waar huismussen verblijven en/of foerageren. (Zie waarnemingskaart huismus, Bijlage 2, figuur 4) In de omgeving zijn er dus voldoende alternatieven met dezelfde functies.

Gierzwaluw

In het plangebied is één nestlocatie vastgesteld van een broedende gierzwaluw. De nestlocatie is opgemerkt tussen het daklood en de dakpannen onder de schoorsteen, waar de gierzwaluw naar binnen vloog. Deze locatie bevindt zich aan de westzijde van het huis onder het dak.

4.2 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek zijn binnen het plangebied drie soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Waarnemingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 1 .

4.2.1 Per soort

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties zijn verspreid over het plangebied één tot zes gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen (Bijlage 1, figuur). De meeste waarnemingen zijn gedaan nabij de watergang en rond de woning. Tijdens het paarseizoen zijn ook twee roepende mannetjes gehoord. Deze bevonden zich echter buiten het plangebied. Aangenomen mag worden dat binnen het plangebied geen paarverblijf aanwezig is.

Ruige dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties zijn verspreid over het plangebied nul tot drie ruige dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. De meeste waarnemingen zijn gedaan nabij het struweel langs de weg. Tijdens het paarseizoen werden geen roepende mannetjes gehoord.

Laatvlieger

Tijdens de inventarisaties is tweemaal één foeragerende laatvlieger waargenomen. Beide waarnemingen zijn nabij het struweel langs de weg gedaan. Tijdens het paarseizoen zijn geen laatvliegers waargenomen.

4.2.2 Per functie

Foerageergebied

In het plangebied foerageren naar schatting maximaal zes gewone dwergvleermuizen, twee tot drie ruige dwergvleermuizen en af en toe één laatvlieger. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foeragemogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is. Verder naar het zuidwesten liggen meerdere groenstructuren en tuinen langs het water met dezelfde potentie voor foerageergebied.

Vliegroutes

De aanwezige lijnvormige elementen zijn niet als vliegroute gebruikt. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet aanwezig in het plangebied.

Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

In de zomermaanden is één verblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aangetroffen. De verblijfplaats bevindt zich aan de oostzijde van de woning onder het dak. De vleermuis is tijdens de ochtendschemer opgemerkt door typisch zwermgedrag en is vervolgens onder de dakpannen naar binnen gevlogen.

Tijdens de paarperiode (augustus – september) zijn twee roepende mannetjes van de gewone dwergvleermuis buiten het plangebied waargenomen. Binnen het plangebied werden geen roepende mannetjes waargenomen.

Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. Op basis van het waargenomen gedrag in het veld is daarom de ligging van de paarverblijfplaats geïnterpreteerd en weergegeven op de waarnemingskaart.

Het roepende mannetje ten noordwesten van het plangebied vloog structureel in de buurt van de woning aan de Schouteneinde 65. Hierbij kan worden geconcludeerd dat het paarverblijf bij deze woning zit en dat het plangebied geen paarverblijfplaats bevat.

Het roepende mannetje ten zuidoosten van het plangebied vloog eenmaal over en is daarna niet meer waargenomen. Aangenomen mag worden dat het dier hier geen vast territorium heeft.

Tijdens het paarseizoen werden geen zwermende dieren (zogenaamde middernachtzwermen) waargenomen. De aanwezigheid van massawinterverblijven kan daarmee logischerwijs worden uitgesloten.

4.3 Steenmarter

Er zijn binnen het plangebied en de directe omgeving geen steenmarters gezien tijdens de veldbezoeken of op camera. Er zijn ook geen verse sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van het dier in het plangebied. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van steenmarters is binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten.

4.4 Overige beschermde soorten

Tijdens de veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan van andere beschermde soorten.

Ook uit de resultaten van de cameraval bleek dat er geen overige beschermde soorten aanwezig zijn.

Soorten die zijn vastgelegd zijn: huiskat (*Felis catus*), bunzing (*Mustela putorius*) (Bijlage 1, afbeelding 4 en 5), egel (*Erinaceus europaeus*) en fazant (*Phasianus colchicus*).

5. Ingreep

SPA WNP ingenieurs is van plan om plangebied Schouteneinde 64, Puttershoek te herinrichten. Ingrepen die daartoe in het plangebied plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- verwijderen van vegetatie aan de achterkant van de woning;
- slopen van de woning;
- slopen van de restanten van eerder gesloopte woningen;
- bouwrijp maken van de grond;
- realisatie van nieuwbouw;
- aan- en afvoer van materieel en (tijdelijke) opslag van bouw materiaal.

6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

6.1 Effectbepaling

Kerkuil

Binnen het plangebied is één verblijfplaats (roestplaats) van kerkuil waargenomen. De locatie bevindt zich in een open ruimte onder het puin van een al eerder gesloopt gebouw. Als gevolg van de sloop gaat deze verblijfplaats verloren. Er zijn geen nestplekken van de kerkuil aanwezig in het plangebied.

Steenuil

Binnen het plangebied zijn geen nestlocaties of foerageergebied van de steenuil gevonden. De geplande werkzaamheden hebben dan ook geen effect op de steenuil.

Huismus

Binnen het plangebied zijn tien nestlocaties van huismussen gevonden onder het dak van de woning. Door de sloop gaan deze nestlocaties verloren.

Gierzwaluw

Binnen het plangebied is één nestlocatie van gierzwaluw waargenomen onder het dak van de woning. Door de sloop gaat deze nestlocatie verloren.

Vleermuizen

In het plangebied is één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Bij de sloop van de woning verdwijnt deze verblijfplaats.

In het plangebied is geen paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen aanwezig. De geplande werkzaamheden hebben dan ook geen effect op paarverblijven van de gewone dwergvleermuis.

Tijdens inventarisatie in het najaar zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen vleermuizen waargenomen.

Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen. Essentiële vliegroutes worden daarom niet in het plangebied verwacht.

Het plangebied wordt als foerageergebied gebruikt door drie gewone dwergvleermuizen, een ruige dwergvleermuis en een laatvlieger. Door de korte verblijfsduur en het lage aantal van foeragerende dieren is het plangebied geen essentieel foerageergebied. De sloop van de woning en het bouwen van nieuwe woningen heeft daarom geen indirect effect op de functionaliteit van verblijfplaatsen.

Steenmarter

Tijdens de inventarisatie is de steenmarter niet aangetroffen in het plangebied. Aangenomen mag worden dat de soort niet voorkomt in het plangebied. Negatieve effecten op de steenmarter als gevolg van de ingreep zijn zodoende redelijkerwijs uitgesloten.

6.2 Toetsing Wet natuurbescherming

6.2.1 Kerkuil

Lokale gunstige staat van instandhouding

In de huidige situatie is een verblijfplaats (roestplaats) van de kerkuil in het plangebied aanwezig. Met de ingreep verdwijnt deze verblijfplaats. Indien er in de omgeving binnen een straal van 500 meter alternatieve roestplaatsen zijn, is een verslechtering van de staat van instandhouding niet aan de orde.

Verbodsbepalingen

Door het slopen van de restanten van de gebouwen verdwijnt de verblijfplaats van de kerkuil. Het nest van de kerkuil is daarbij jaarrond beschermd. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van artikel 3.1 en artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

- Artikel 3.1, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen kerkuilen worden gedood.
- Artikel 3.1, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen rustplaatsen van kerkuilen worden vernield.
- Artikel 3.1, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen kerkuilen worden verstoord.
- Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen kerkuilen worden gedood.
- Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen kerkuilen worden verstoord.

6.2.2 Steenuil

Lokale gunstige staat van instandhouding

Uit de effectenbepaling blijkt dat negatieve effecten niet aan de orde zijn en is derhalve een overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

6.2.3 Huismus

Lokale gunstige staat van instandhouding

In de huidige situatie zijn tien nestlocaties van huismussen in het plangebied aanwezig. Tevens is een essentieel foerageergebied en/of rustgebied aanwezig. Met de ingreep verdwijnen deze nestlocaties. Om een verslechtering van de staat van instandhouding te voorkomen moeten er alternatieve nestlocaties voor de huismus gerealiseerd worden.

Verbodsbepalingen

Door de sloop van de woning en het bouwrijp maken van het perceel verdwijnen tien nestlocaties van huismussen. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van artikel 3.1 en artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

- Artikel 3.1, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen huismussen worden gedood.
- Artikel 3.1, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen nesten of eieren van huismussen worden vernield.
- Artikel 3.1, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen huismussen worden verstoord.

- Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen huismussen worden gedood.
- Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen huismussen worden verstoord.
- Artikel 3.5, lid 4: Als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen voortplantingsplaatsen en foerageer-/rustgebied van huismussen worden vernield.

6.2.4 Gierzwaluw

Lokale gunstige staat van instandhouding

In de huidige situatie is één nestlocatie van gierzwaluw in het plangebied aanwezig. Met de ingreep verdwijnt deze nestlocatie. Om een verslechtering van de staat van instandhouding te voorkomen moet er een alternatieve nestlocatie voor gierzwaluwen gerealiseerd worden.

Verbodsbepalingen

Door de sloop van de woning verdwijnt één nestlocatie van gierzwaluw. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van Artikel 3.1 en Artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

- Artikel 3.1, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gierzwaluwen worden gedood.
- Artikel 3.1, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen nesten of eieren van gierzwaluwen worden vernield.
- Artikel 3.1, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gierzwaluwen worden verstoord.
- Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gierzwaluwen worden gedood.
- Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gierzwaluwen worden verstoord.
- Artikel 3.5, lid 4: Als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen voortplantingsplaatsen van gierzwaluwen worden vernield.

6.2.5 Gewone dwergvleermuis

Lokale gunstige staat van instandhouding

In de huidige situatie is een verblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig. Dit verblijf wordt gebruikt als zomerverblijf. Met de ingreep verdwijnt dit verblijf. Om een verslechtering van de staat van instandhouding te voorkomen dienen er alternatieve verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis gerealiseerd te worden.

Verbodsbepalingen

Door de sloop van de woning verdwijnt een zomerverblijf van de gewone dwergvleermuis. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

- Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gewone dwergvleermuizen worden gedood.
- Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gewone dwergvleermuizen worden verstoord.

- Artikel 3.5, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep wordt een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vernield.

6.2.6 Steenmarter

Lokale gunstige staat van instandhouding

Uit de effectenbepaling blijkt dat negatieve effecten niet aan de orde zijn en is een overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Algemeen

- Omdat het onderzoek naar steenuil, kerkuil, huismus en gierzwaluw heeft plaatsgevonden volgens het BIJ12 Kennisdocument Steenuil, kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2017 kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Omdat het onderzoek naar steenmarter op basis van expert judgement heeft plaatsgevonden en gebruik is gemaakt van cameravallen, kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Resultaten

- Binnen het plangebied is een verblijfplaats (roestplaats) van kerkuilen aangetroffen. Met het uitvoeren van de werkzaamheden verdwijnt een verblijfplaats (roestplaats) van de kerkuil. Dit leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.1 en art. 3.5).
- De steenuil werd niet waargenomen binnen het plangebied. De ingreep heeft geen effect op de steenuil en de Wet natuurbescherming wordt niet overtreden.
- Binnen het plangebied zijn tien nestlocaties in de woning en een essentieel foerageergebied van huismus aangetroffen. Met het uitvoeren van de werkzaamheden verdwijnen deze tien nestlocaties en het essentieel foerageergebied van huismussen. Dit leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.1 en art. 3.5).
- Binnen het plangebied werd een nestlocatie aangetroffen van gierzwaluw. Met het uitvoeren van de werkzaamheden verdwijnt een nestlocatie van de gierzwaluw. Dit leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.1 en art. 3.5).
- Binnen het plangebied is een zomerverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis aangetroffen. Met het uitvoeren van de werkzaamheden verdwijnt de verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Dit leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.5).

- Er zijn geen verblijven van andere soorten vleermuizen en/of aanwijzingen voor winterverblijven voor grotere aantallen vleermuizen aangetroffen.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Vanwege het geringe aantal dieren en het ruime aanbod aan foerageermogelijkheden in de omgeving, is het plangebied geen essentieel foerageergebied.
- Gedurende het onderzoek zijn geen vliegroutes waargenomen. Het is waarschijnlijk dat in het plangebied geen essentiële vliegroutes aanwezig zijn.
- De steenmarter werd niet waargenomen binnen het plangebied. De ingreep heeft geen effect op de steenmarter en de Wet natuurbescherming wordt niet overtreden.
- Als compensatie voor het verdwijnen van nestplaatsen van de huismus, gierzwaluw en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis dienen in het plangebied of directe omgeving alternatieve nestplekken/verblijfplaatsen gerealiseerd te worden. Voor de kerkuil dient er gekeken te worden of er in de omgeving binnen een straal van 500 meter alternatieve roestplaatsen zijn. Indien deze niet aanwezig zijn, dient er een nieuwe verblijfplaats gerealiseerd te worden.

7.2 Aanbevelingen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient vooraf een ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag (de provincie).
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een mitigatieplan opgesteld worden waarmee overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen of zoveel mogelijk voorkomen kan worden.
- In het mitigatieplan wordt ook ingegaan op hoe kan worden voorzien in alternatieve nestplekken en verblijfplaatsen voor huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis.
- Voorafgaand aan het aanvragen van de ontheffing en opstellen van het mitigatieplan dient een omgevingscheck gedaan te worden naar de (bestaande en/of te realiseren) alternatieve roestplekke voor de kerkuil.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (12-11-2018)].

Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

Van Schaik, 2018. Ecologische quickscan Schouteneinde 64, Puttershoek. In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA17595-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Kerkuil *Tyto alba*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Steenuil *Athene noctua*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (12-11-2018)].

8.2 Websites

www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/

www.batecho.eu

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01>

Bijlage 1. Foto-impressie

Figuur 2: Kerkuil bij roestplaats. © Stefan van Schaik

Figuur 3: Huismussen bij opening naar nestlocatie. © Stefan van Schaik

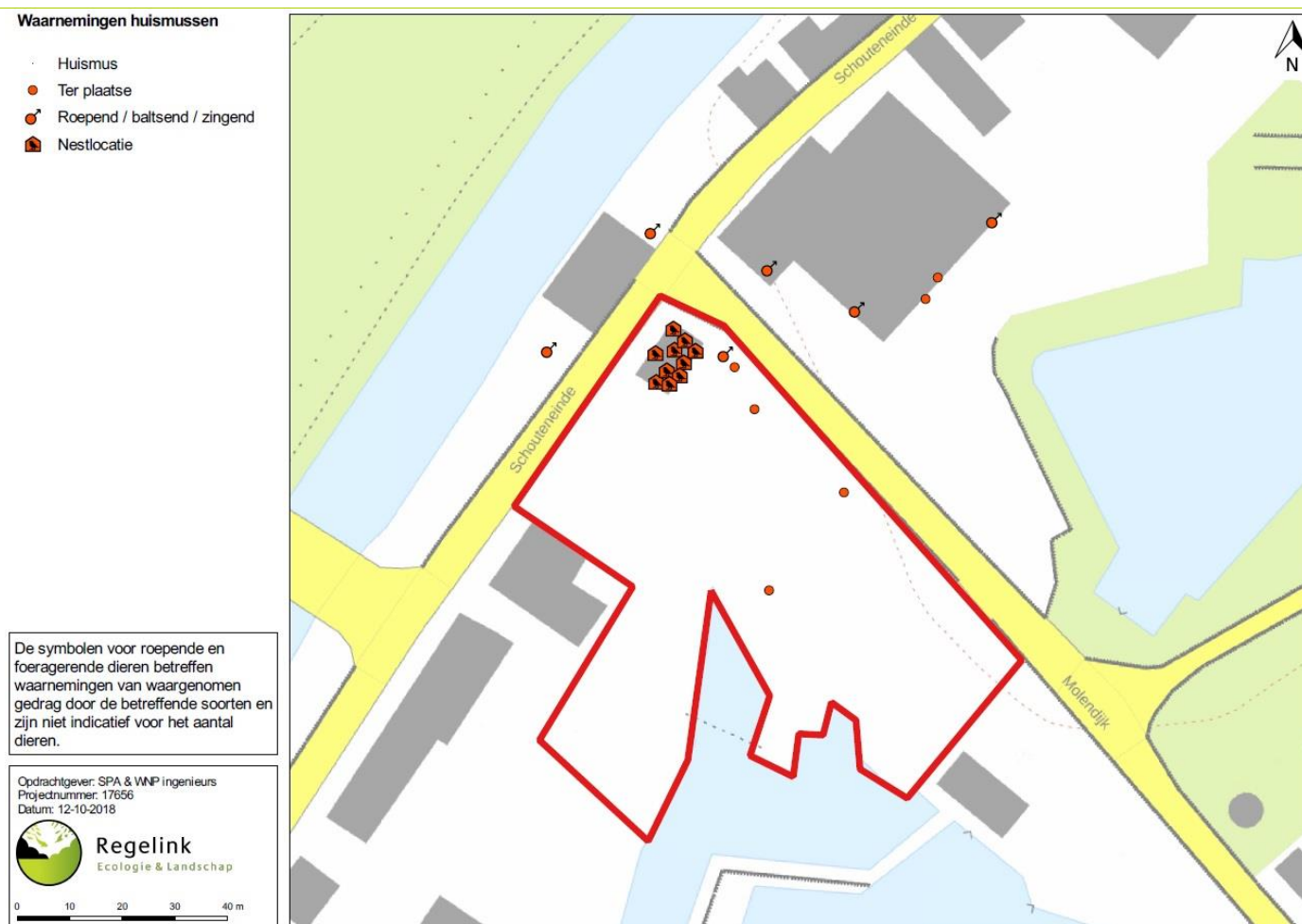

Figuur 4: Huiskat. Foto gemaakt met cameraval.

Figuur 5: Bunzing. Foto gemaakt met cameraval.

Bijlage 2. Waarnemingskaarten

Figuur 6: Waarnemingen van huismussen in en rond het plangebied. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers. Apeldoorn, 2018

Waarnemingen gierzwaluwen

- Gierzwaluw
- Overvliegend
- Roepend
- Nestlocatie

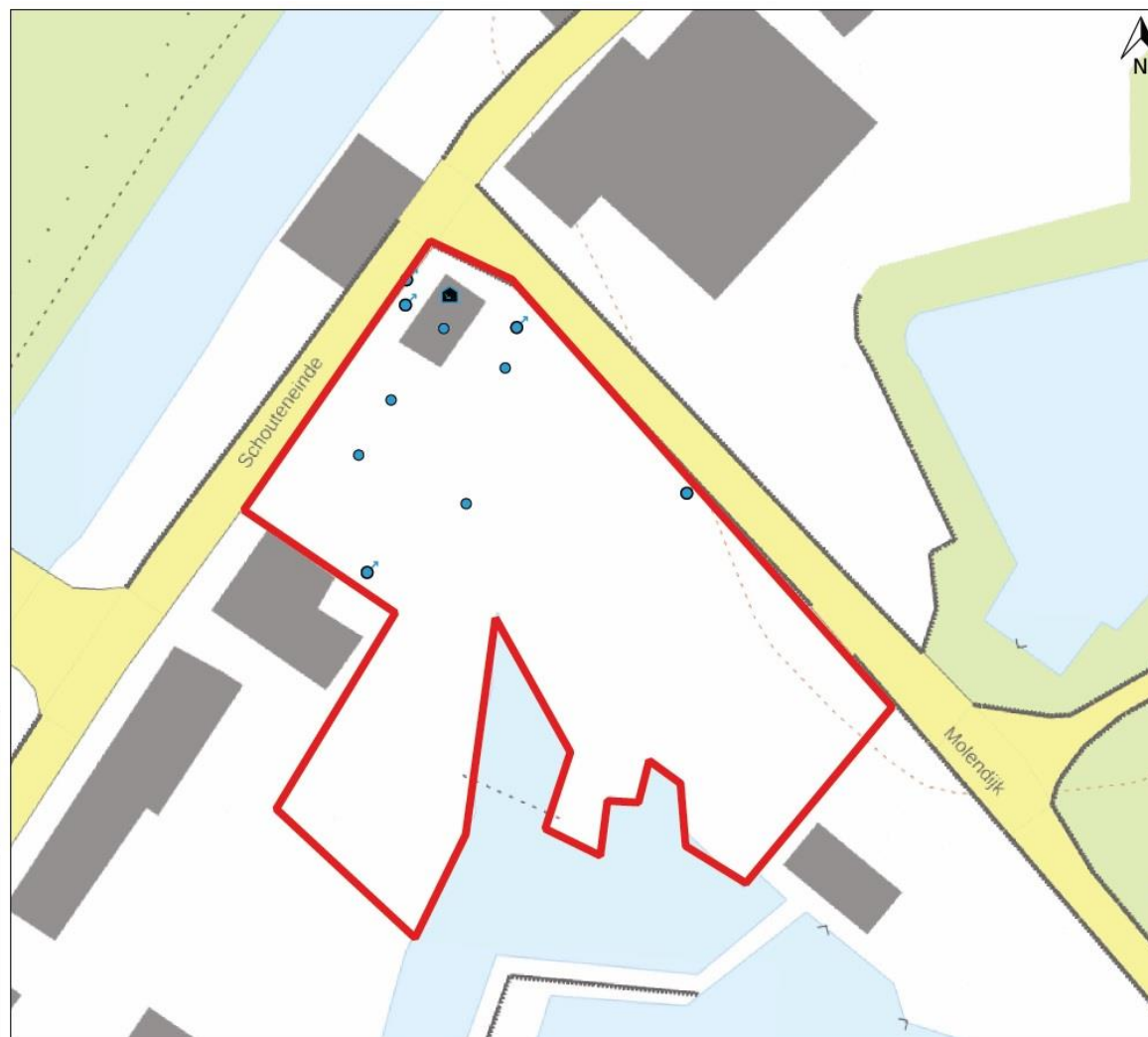
De symbolen voor roepende en foeragerende dieren betreffen waarnemingen van waargenomen gedrag door de betreffende soorten en zijn niet indicatief voor het aantal dieren.

Opdrachtgever: SPA & WNP ingenieurs
 Projectnummer: 17656
 Datum: 12-10-2018

Regelink
 Ecologie & Landschap

0 9 18 27 36 m

Figuur 7: Waarnemingen van gierzwaluwen in en rond het plangebied. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

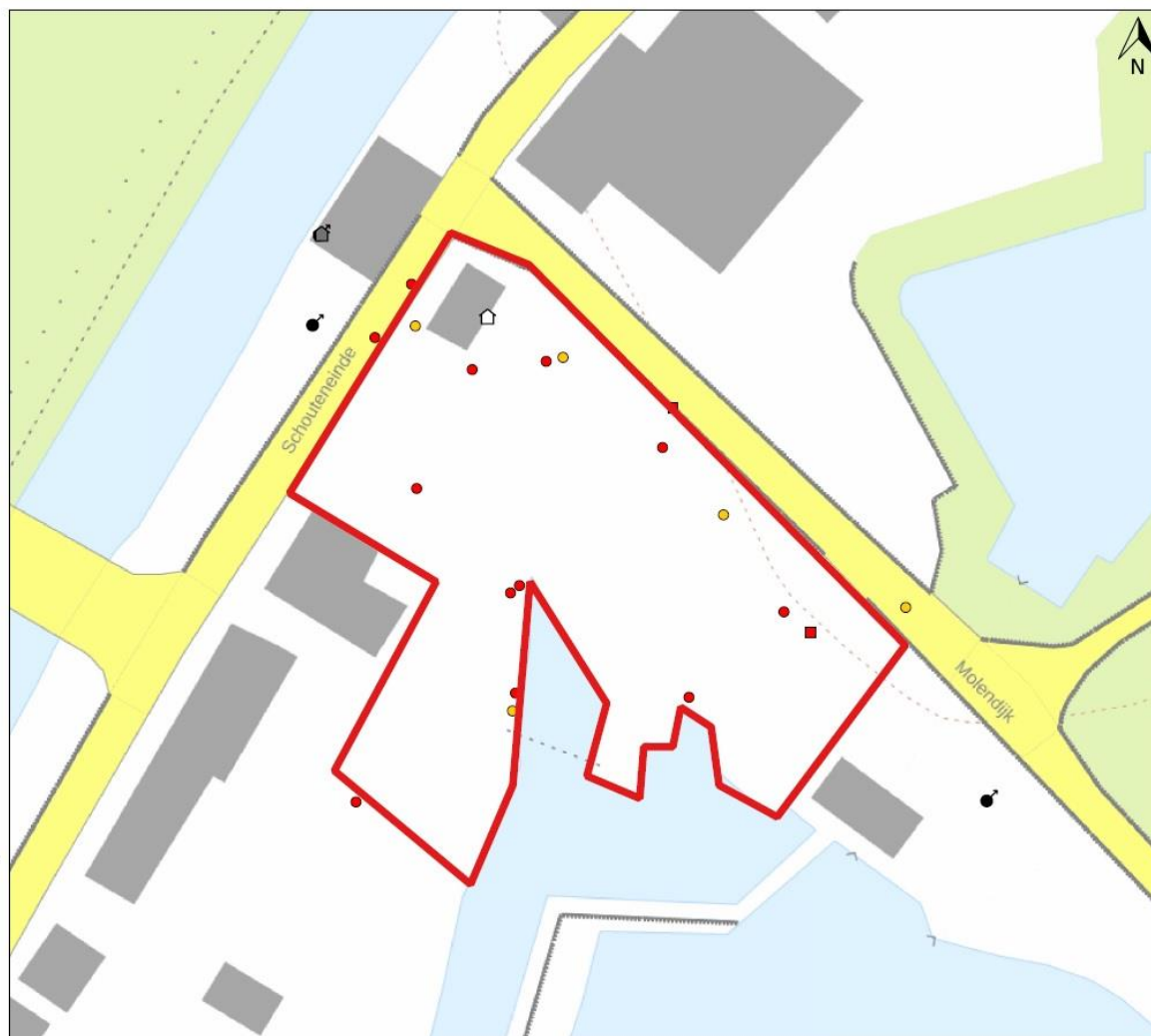
Waarnemingen vleermuizen

- Gewone dwergvleermuis
- Foeragerend
- Roepend
- ⬜ Zomerverblijfplaats in gebouw
- ⬜ Paarverblijfplaats in gebouw
- Ruige dwergvleermuis
- Foeragerend
- Laatvlieger
- Foeragerend

Opdrachtgever: SPA VNP ingenieurs
 Projectnummer: PR17656
 Datum: 12.10.2018

Regelink
 Ecologie & Landschap

0 9 18 27 36 m

Figuur 8: Waarnemingen van vleermuizen in en rond het plangebied. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

Bijlage 3. Wet- en regelgeving

3.1 Wet natuurbescherming

3.1.1 Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

3.1.2 Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant versturend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

3.1.3 Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

3.1.4 Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand bestaat uit een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;

- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

3.3 Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.

Regelink
Ecologie & Landschap

Soortgericht onderzoek naar kerkuil, steenuil, huismus, gierzwaluw, vleermuizen en steenmarter

Schouteneinde 64, Puttershoek

In het kader van de Wet natuurbescherming

Definitief

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	S. van Schaik
In opdracht van	SPA WNP ingenieurs
Naam opdrachtgever	D. Hobert
Rapportnummer	RA17656-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	12 november 2018
Aantal pagina's	29
Collegiale toets	M. Wiltink
Wijze van citeren	S. van Schaik, 2018. Soortgericht onderzoek. Schouteneinde 64, Puttershoek. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA17656-02, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1
6709 TA Wageningen
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel	5
1.3 Leeswijzer	5
2. Werkwijze en inspanning	6
2.1 Broedvogels met een jaarrond beschermd nest	7
2.2 Vleermuizen	7
2.3 Steenmarter	8
2.4 Volledigheid inventarisatie	8
3. Omschrijving plangebied	9
4. Resultaten	10
4.1 Broedvogels met een jaarrond beschermd nest	10
4.2 Vleermuizen	10
4.3 Steenmarter	12
4.4 Overige beschermde soorten	12
5. Ingreep	13
6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming	14
6.1 Effectbepaling	14
6.2 Toetsing Wet natuurbescherming	15
7. Conclusies en aanbevelingen	17
7.1 Conclusies	17
7.2 Aanbevelingen	18
8. Bronnen	19
8.1 Literatuur	19
8.2 Websites	20
Bijlage 1. Foto-impressie	21
Bijlage 2. Waarnemingskaarten	23
Bijlage 3. Wet- en regelgeving	26

3.1	Wet natuurbescherming	26
3.2	Natuurnetwerk Nederland	29
3.3	Wet dieren	29

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

SPA WNP ingenieurs zijn van plan om de woning aan de Schouteneinde 64 in Puttershoek te slopen en enkele nieuwe woningen te bouwen op het terrein.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om, voordat de ingreep plaatsvindt, onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie & Landschap (Van Schaik, 2018) blijkt dat in het plangebied mogelijk broedvogels, vleermuizen en steenmarters aanwezig zijn. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van SPA WNP ingenieurs een soortgericht onderzoek uitgevoerd naar deze soort(groep)en in het plangebied.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Zijn er jaarrond beschermde nesten van vogels aanwezig in het plangebied? Zo ja, welke functies heeft het plangebied voor vogels met deze beschermingsstatus?
- Komen vleermuizen voor in het plangebied en de directe omgeving ervan? Zo ja, welke soorten? Welke functies vervult het plangebied en de directe omgeving ervan voor deze soorten?
- Komen steenmarters voor in het plangebied en de directe omgeving ervan? Zo ja, welke functies vervult het plangebied en de directe omgeving ervan voor deze soort?
- Wat zijn de consequenties van de ingreep? (Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?)

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het soortgericht onderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten en getoetst aan de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Werkwijze en inspanning

In de periode van 28 februari 2018 tot en met 11 september 2018 zijn diverse veldbezoeken uitgevoerd. Tijdens deze veldbezoeken is gelet op (aanwijzingen naar) het voorkomen van vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en (aanwijzingen naar) het voorkomen van, en eventuele verblijfplaatsen van, steenmarters. Daarnaast is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen in het plangebied conform het Protocol vleermuizen inventariseren (versie 2018)

De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van broedvogels, vleermuizen en steenmarters. (Tabel 1).

Opmerking: Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd door S. van Schaik, medewerker van Regelink Ecologie & Landschap.

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Onderzochte soort en/of functies	Weersomstandigheden
28-2-2018	18:30 – 23.00	Uilen, nestplekken	-7°C, onbewolkt, droog, 4 Bft
20-3-2018	19.00 – 23.00	Uilen, nestplekken	4°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
11-4-2018	19:30 – 23.30	Uilen, nestplekken	12°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
12-4-2018	07.00 -09.00	Huismus, nestplekken	11°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
9-5-2018	07:15 – 09.00	Huismus, nestplekken	17°C, onbewolkt, droog, 1 Bft
9-5-2018	9:00	Plaatsen cameraval voor steenmarter	
16-5-2018	03.00 – 05.30	Vleermuizen, zomerverblijf, kraamverblijf, vliegroutes, foerageergebied.	14°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
16-5-2018	05:30 – 06:15	Ophalen cameraval, uitlezen geheugenkaart	
16-5-2018	06:15 – 06:30	Verplaatsen cameraval voor steenmarter	
7-6-2018	19:00 – 19:45	Ophalen cameraval, uitlezen geheugenkaart	
7-6-2018	19:45 – 20:00	Verplaatsen cameraval voor steenmarter	
7-6-2018	20:00 – 23.00	Gierzwaluw, nestplekken	20°C, licht bewolkt, droog, 1 Bft

7-6-2018	23:00 – 01.00	Vleermuizen, zomerverblijf, kraamverblijf, vliegroutes, foerageergebied.	17°C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
18-6-2018	19:00 – 20:00	Ophalen cameraval, uitlezen geheugenkaart	
18-6-2018	20:00 – 23.00	Gierzwaluw, nestplekken	16°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
18-6-2018	23:00 – 01.00	Vleermuizen, zomerverblijf, kraamverblijf, vliegroutes, foerageergebied.	16°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
4-7-2018	20:00 – 23.00	Gierzwaluw, nestplekken	19°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
14-8-2018	22:00 – 00.00	Vleermuizen, paarverblijf, winterverblijf.	16°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
11-9-2018	22:00 – 00.00	Vleermuizen, paarverblijf, winterverblijf.	17°C, zwaarbewolkt, droog, 4 Bft

2.1 Broedvogels met een jaarrond beschermd nest

Tijdens de veldbezoeken is het plangebied op gehoor en zicht geïnventariseerd. Daarbij is gelet op geschikt foerageergebied, foeragerende dieren, nestindicerend gedrag en baltsgedrag.

In de periode februari tot en met juli zijn drie gerichte inventarisaties uitgevoerd voor de kerkuil en de steenuil, twee gerichte inventarisaties voor de huismus en drie gerichte inventarisaties voor de gierzwaluw, allen binnen de door de Kennisdocumenten voorgeschreven periodes. Met het de hoeveelheid bezoeken en tussenperiodes van tenminste tien dagen tussen de bezoeken is de aanwezigheid van de onderzochte broedvogels met voldoende zekerheid aangetoond dan wel uitgesloten.

2.2 Vleermuizen

Gedurende de kraamperiode (15 mei – 15 juli) zijn de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de paarperiode (15 augustus – 30 september) zijn de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. Alle inventarisatie hebben minimaal twee uur geduurd.

Tijdens de veldbezoeken zijn uitgevoerd op basis van geluid en zicht Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x of gelijkwaardig) wordt de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kan worden bepaald, is een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound zijn de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij zijn de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen is gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te

nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

De inventarisaties zijn lopend uitgevoerd. Het plangebied en het omliggende gebied zijn meerdere keren doorkruist.

2.3 Steenmarter

Middels visuele waarnemingen tijdens avondbezoeken en het plaatsen van een wildcamera is vastgesteld of steenmarters aanwezig dan wel afwezig zijn in het gebied. Het zoeken naar sporen van de steenmarter is gecombineerd met andere onderzoeken die overdag zijn uitgevoerd.

2.4 Volledigheid inventarisatie

Het onderzoek naar kerkuil, steenuil, huismus en gierzwaluw is uitgevoerd conform de kennisdocumenten van deze soorten (BIJ12, 2017).

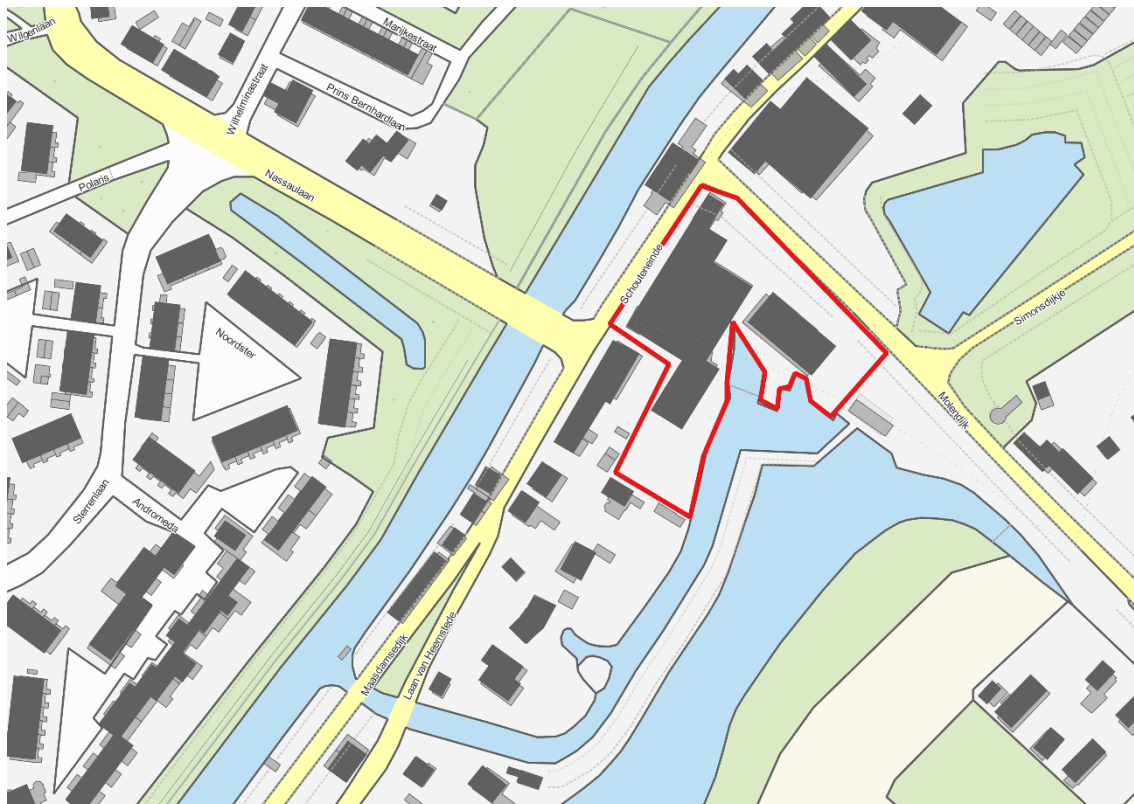
Voor de steenmarter bestaat op dit moment nog geen goedgekeurd inventarisatieprotocol of kennisdocument. Het onderzoek naar de steenmarter is uitgevoerd op basis van *best professional judgement*. De onderzoekers schatten in dat het onderzoek met voldoende inspanning is uitgevoerd om de aanwezigheid van deze soort en functies in het plangebied met voldoende zekerheid aan te tonen dan wel uit te sluiten.

De inventarisatie van vleermuizen is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur en het NGB. De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip ook wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3. Omschrijving plangebied

Het plangebied betreft een stuk braakliggend terrein met daarop een woning en ligt aan de Schouteneinde 64 in Puttershoek (gemeente Binnenmaas) in de provincie Zuid-Holland. In figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Een uitgebreide omschrijving staat in hoofdstuk 4, paragraaf 4.1 t/m 4.3 van: 'Ecologische quickscan Schouteneinde 64, Puttershoek' (Van Schaik, 2018).

Figuur 1: Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

4. Resultaten

4.1 Broedvogels met een jaarrond beschermd nest

4.1.1 Per soort

Kerkuil

Binnen het plangebied zijn tijdens de veldbezoeken twee kerkuilen waargenomen (Bijlage 1, figuur 2). Tijdens alle veldbezoeken zijn de uilen in de open ruimte onder restanten van een van de gebouwen waargenomen. Aangenomen mag worden dat de vogels hier een vaste verblijfplaats (roestplaats) hebben. Ook is tijdens het tweede veldbezoek voor uilen baltsgedrag waargenomen. In de daarop volgende veldbezoeken is echter geen nestindicerend gedrag of roepende jongen waargenomen, waardoor een vaste broedlocatie redelijkerwijs kan worden uitgesloten.

Steenuil

Binnen het plangebied zijn tijdens de veldbezoeken geen steenuilen waargenomen. Ook zijn er geen sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van steenuilen binnen het plangebied. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van steenuilen kan redelijkerwijs uitgesloten worden.

Huismus

Tijdens de inventarisaties zijn binnen het plangebied meerdere baltsende huismussen en huismussen met nestindicerend gedrag waargenomen, zoals het verzamelen van nestmateriaal en verkennen van openingen onder het dak (Bijlage 1, figuur 4). Op basis van zichtwaarnemingen zijn in totaal tien nestlocaties gelokaliseerd. Allen bevinden zich onder het dak van de woning. Acht nesten liggen aan de oostkant en twee nesten aan de westkant van het dak.

Tevens is geconstateerd dat de struiken aan de zuidkant van de woning veelvuldig bezocht worden door de lokale populatie. Deze plek dient als schuilplaats en/of foerageergebied.

In de directe omgeving van het plangebied zijn meerdere locaties vastgesteld waar huismussen verblijven en/of foerageren. (Zie waarnemingskaart huismus, Bijlage 2, figuur 4) In de omgeving zijn er dus voldoende alternatieven met dezelfde functies.

Gierzwaluw

In het plangebied is één nestlocatie vastgesteld van een broedende gierzwaluw. De nestlocatie is opgemerkt tussen het daklood en de dakpannen onder de schoorsteen, waar de gierzwaluw naar binnen vloog. Deze locatie bevindt zich aan de westzijde van het huis onder het dak.

4.2 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek zijn binnen het plangebied drie soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Waarnemingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 1 .

4.2.1 Per soort

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties zijn verspreid over het plangebied één tot zes gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen (Bijlage 1, figuur). De meeste waarnemingen zijn gedaan nabij de watergang en rond de woning. Tijdens het paarseizoen zijn ook twee roepende mannetjes gehoord. Deze bevonden zich echter buiten het plangebied. Aangenomen mag worden dat binnen het plangebied geen paarverblijf aanwezig is.

Ruige dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties zijn verspreid over het plangebied nul tot drie ruige dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. De meeste waarnemingen zijn gedaan nabij het struweel langs de weg. Tijdens het paarseizoen werden geen roepende mannetjes gehoord.

Laatvlieger

Tijdens de inventarisaties is tweemaal één foeragerende laatvlieger waargenomen. Beide waarnemingen zijn nabij het struweel langs de weg gedaan. Tijdens het paarseizoen zijn geen laatvliegers waargenomen.

4.2.2 Per functie

Foerageergebied

In het plangebied foerageren naar schatting maximaal zes gewone dwergvleermuizen, twee tot drie ruige dwergvleermuizen en af en toe één laatvlieger. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foeragemogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is. Verder naar het zuidwesten liggen meerdere groenstructuren en tuinen langs het water met dezelfde potentie voor foerageergebied.

Vliegroutes

De aanwezige lijnvormige elementen zijn niet als vliegroute gebruikt. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet aanwezig in het plangebied.

Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

In de zomermaanden is één verblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aangetroffen. De verblijfplaats bevindt zich aan de oostzijde van de woning onder het dak. De vleermuis is tijdens de ochtendschemer opgemerkt door typisch zwermgedrag en is vervolgens onder de dakpannen naar binnen gevlogen.

Tijdens de paarperiode (augustus – september) zijn twee roepende mannetjes van de gewone dwergvleermuis buiten het plangebied waargenomen. Binnen het plangebied werden geen roepende mannetjes waargenomen.

Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. Op basis van het waargenomen gedrag in het veld is daarom de ligging van de paarverblijfplaats geïnterpreteerd en weergegeven op de waarnemingskaart.

Het roepende mannetje ten noordwesten van het plangebied vloog structureel in de buurt van de woning aan de Schouteneinde 65. Hierbij kan worden geconcludeerd dat het paarverblijf bij deze woning zit en dat het plangebied geen paarverblijfplaats bevat.

Het roepende mannetje ten zuidoosten van het plangebied vloog eenmaal over en is daarna niet meer waargenomen. Aangenomen mag worden dat het dier hier geen vast territorium heeft.

Tijdens het paarseizoen werden geen zwermende dieren (zogenaamde middernachtzwermen) waargenomen. De aanwezigheid van massawinterverblijven kan daarmee logischerwijs worden uitgesloten.

4.3 Steenmarter

Er zijn binnen het plangebied en de directe omgeving geen steenmarters gezien tijdens de veldbezoeken of op camera. Er zijn ook geen verse sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van het dier in het plangebied. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van steenmarters is binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten.

4.4 Overige beschermde soorten

Tijdens de veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan van andere beschermde soorten.

Ook uit de resultaten van de cameraval bleek dat er geen overige beschermde soorten aanwezig zijn.

Soorten die zijn vastgelegd zijn: huiskat (*Felis catus*), bunzing (*Mustela putorius*) (Bijlage 1, afbeelding 4 en 5), egel (*Erinaceus europaeus*) en fazant (*Phasianus colchicus*).

5. Ingreep

SPA WNP ingenieurs is van plan om plangebied Schouteneinde 64, Puttershoek te herinrichten. Ingrepen die daartoe in het plangebied plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- verwijderen van vegetatie aan de achterkant van de woning;
- slopen van de woning;
- slopen van de restanten van eerder gesloopte woningen;
- bouwrijp maken van de grond;
- realisatie van nieuwbouw;
- aan- en afvoer van materieel en (tijdelijke) opslag van bouw materiaal.

6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

6.1 Effectbepaling

Kerkuil

Binnen het plangebied is één verblijfplaats (roestplaats) van kerkuil waargenomen. De locatie bevindt zich in een open ruimte onder het puin van een al eerder gesloopt gebouw. Als gevolg van de sloop gaat deze verblijfplaats verloren. Er zijn geen nestplekken van de kerkuil aanwezig in het plangebied.

Steenuil

Binnen het plangebied zijn geen nestlocaties of foerageergebied van de steenuil gevonden. De geplande werkzaamheden hebben dan ook geen effect op de steenuil.

Huismus

Binnen het plangebied zijn tien nestlocaties van huismussen gevonden onder het dak van de woning. Door de sloop gaan deze nestlocaties verloren.

Gierzwaluw

Binnen het plangebied is één nestlocatie van gierzwaluw waargenomen onder het dak van de woning. Door de sloop gaat deze nestlocatie verloren.

Vleermuizen

In het plangebied is één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Bij de sloop van de woning verdwijnt deze verblijfplaats.

In het plangebied is geen paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen aanwezig. De geplande werkzaamheden hebben dan ook geen effect op paarverblijven van de gewone dwergvleermuis.

Tijdens inventarisatie in het najaar zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen vleermuizen waargenomen.

Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen. Essentiële vliegroutes worden daarom niet in het plangebied verwacht.

Het plangebied wordt als foerageergebied gebruikt door drie gewone dwergvleermuizen, een ruige dwergvleermuis en een laatvlieger. Door de korte verblijfsduur en het lage aantal van foeragerende dieren is het plangebied geen essentieel foerageergebied. De sloop van de woning en het bouwen van nieuwe woningen heeft daarom geen indirect effect op de functionaliteit van verblijfplaatsen.

Steenmarter

Tijdens de inventarisatie is de steenmarter niet aangetroffen in het plangebied. Aangenomen mag worden dat de soort niet voorkomt in het plangebied. Negatieve effecten op de steenmarter als gevolg van de ingreep zijn zodoende redelijkerwijs uitgesloten.

6.2 Toetsing Wet natuurbescherming

6.2.1 Kerkuil

Lokale gunstige staat van instandhouding

In de huidige situatie is een verblijfplaats (roestplaats) van de kerkuil in het plangebied aanwezig. Met de ingreep verdwijnt deze verblijfplaats. Indien er in de omgeving binnen een straal van 500 meter alternatieve roestplaatsen zijn, is een verslechtering van de staat van instandhouding niet aan de orde.

Verbodsbepalingen

Door het slopen van de restanten van de gebouwen verdwijnt de verblijfplaats van de kerkuil. Het nest van de kerkuil is daarbij jaarrond beschermd. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van artikel 3.1 en artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

- Artikel 3.1, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen kerkuilen worden gedood.
- Artikel 3.1, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen rustplaatsen van kerkuilen worden vernield.
- Artikel 3.1, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen kerkuilen worden verstoord.
- Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen kerkuilen worden gedood.
- Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen kerkuilen worden verstoord.

6.2.2 Steenuil

Lokale gunstige staat van instandhouding

Uit de effectenbepaling blijkt dat negatieve effecten niet aan de orde zijn en is derhalve een overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

6.2.3 Huismus

Lokale gunstige staat van instandhouding

In de huidige situatie zijn tien nestlocaties van huismussen in het plangebied aanwezig. Tevens is een essentieel foerageergebied en/of rustgebied aanwezig. Met de ingreep verdwijnen deze nestlocaties. Om een verslechtering van de staat van instandhouding te voorkomen moeten er alternatieve nestlocaties voor de huismus gerealiseerd worden.

Verbodsbepalingen

Door de sloop van de woning en het bouwrijp maken van het perceel verdwijnen tien nestlocaties van huismussen. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van artikel 3.1 en artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

- Artikel 3.1, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen huismussen worden gedood.
- Artikel 3.1, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen nesten of eieren van huismussen worden vernield.
- Artikel 3.1, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen huismussen worden verstoord.

- Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen huismussen worden gedood.
- Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen huismussen worden verstoord.
- Artikel 3.5, lid 4: Als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen voortplantingsplaatsen en foerageer-/rustgebied van huismussen worden vernield.

6.2.4 Gierzwaluw

Lokale gunstige staat van instandhouding

In de huidige situatie is één nestlocatie van gierzwaluw in het plangebied aanwezig. Met de ingreep verdwijnt deze nestlocatie. Om een verslechtering van de staat van instandhouding te voorkomen moet er een alternatieve nestlocatie voor gierzwaluwen gerealiseerd worden.

Verbodsbepalingen

Door de sloop van de woning verdwijnt één nestlocatie van gierzwaluw. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van Artikel 3.1 en Artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

- Artikel 3.1, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gierzwaluwen worden gedood.
- Artikel 3.1, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen nesten of eieren van gierzwaluwen worden vernield.
- Artikel 3.1, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gierzwaluwen worden verstoord.
- Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gierzwaluwen worden gedood.
- Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gierzwaluwen worden verstoord.
- Artikel 3.5, lid 4: Als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen voortplantingsplaatsen van gierzwaluwen worden vernield.

6.2.5 Gewone dwergvleermuis

Lokale gunstige staat van instandhouding

In de huidige situatie is een verblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig. Dit verblijf wordt gebruikt als zomerverblijf. Met de ingreep verdwijnt dit verblijf. Om een verslechtering van de staat van instandhouding te voorkomen dienen er alternatieve verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis gerealiseerd te worden.

Verbodsbepalingen

Door de sloop van de woning verdwijnt een zomerverblijf van de gewone dwergvleermuis. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

- Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gewone dwergvleermuizen worden gedood.
- Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gewone dwergvleermuizen worden verstoord.

- Artikel 3.5, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep wordt een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vernield.

6.2.6 Steenmarter

Lokale gunstige staat van instandhouding

Uit de effectenbepaling blijkt dat negatieve effecten niet aan de orde zijn en is een overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Algemeen

- Omdat het onderzoek naar steenuil, kerkuil, huismus en gierzwaluw heeft plaatsgevonden volgens het BIJ12 Kennisdocument Steenuil, kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2017 kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Omdat het onderzoek naar steenmarter op basis van expert judgement heeft plaatsgevonden en gebruik is gemaakt van cameravallen, kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Resultaten

- Binnen het plangebied is een verblijfplaats (roestplaats) van kerkuilen aangetroffen. Met het uitvoeren van de werkzaamheden verdwijnt een verblijfplaats (roestplaats) van de kerkuil. Dit leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.1 en art. 3.5).
- De steenuil werd niet waargenomen binnen het plangebied. De ingreep heeft geen effect op de steenuil en de Wet natuurbescherming wordt niet overtreden.
- Binnen het plangebied zijn tien nestlocaties in de woning en een essentieel foerageergebied van huismus aangetroffen. Met het uitvoeren van de werkzaamheden verdwijnen deze tien nestlocaties en het essentieel foerageergebied van huismussen. Dit leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.1 en art. 3.5).
- Binnen het plangebied werd een nestlocatie aangetroffen van gierzwaluw. Met het uitvoeren van de werkzaamheden verdwijnt een nestlocatie van de gierzwaluw. Dit leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.1 en art. 3.5).
- Binnen het plangebied is een zomerverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis aangetroffen. Met het uitvoeren van de werkzaamheden verdwijnt de verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Dit leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming (art. 3.5).

- Er zijn geen verblijven van andere soorten vleermuizen en/of aanwijzingen voor winterverblijven voor grotere aantallen vleermuizen aangetroffen.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Vanwege het geringe aantal dieren en het ruime aanbod aan foerageermogelijkheden in de omgeving, is het plangebied geen essentieel foerageergebied.
- Gedurende het onderzoek zijn geen vliegroutes waargenomen. Het is waarschijnlijk dat in het plangebied geen essentiële vliegroutes aanwezig zijn.
- De steenmarter werd niet waargenomen binnen het plangebied. De ingreep heeft geen effect op de steenmarter en de Wet natuurbescherming wordt niet overtreden.
- Als compensatie voor het verdwijnen van nestplaatsen van de huismus, gierzwaluw en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis dienen in het plangebied of directe omgeving alternatieve nestplekken/verblijfplaatsen gerealiseerd te worden. Voor de kerkuil dient er gekeken te worden of er in de omgeving binnen een straal van 500 meter alternatieve roestplaatsen zijn. Indien deze niet aanwezig zijn, dient er een nieuwe verblijfplaats gerealiseerd te worden.

7.2 Aanbevelingen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient vooraf een ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag (de provincie).
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een mitigatieplan opgesteld worden waarmee overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen of zoveel mogelijk voorkomen kan worden.
- In het mitigatieplan wordt ook ingegaan op hoe kan worden voorzien in alternatieve nestplekken en verblijfplaatsen voor huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis.
- Voorafgaand aan het aanvragen van de ontheffing en opstellen van het mitigatieplan dient een omgevingscheck gedaan te worden naar de (bestaande en/of te realiseren) alternatieve roestplekke voor de kerkuil.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (12-11-2018)].

Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

Van Schaik, 2018. Ecologische quickscan Schouteneinde 64, Puttershoek. In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA17595-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Kerkuil *Tyto alba*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Steenuil *Athene noctua*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (12-11-2018)].

8.2 Websites

www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/

www.batecho.eu

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01>

Bijlage 1. Foto-impressie

Figuur 2: Kerkuil bij roestplaats. © Stefan van Schaik

Figuur 3: Huismussen bij opening naar nestlocatie. © Stefan van Schaik

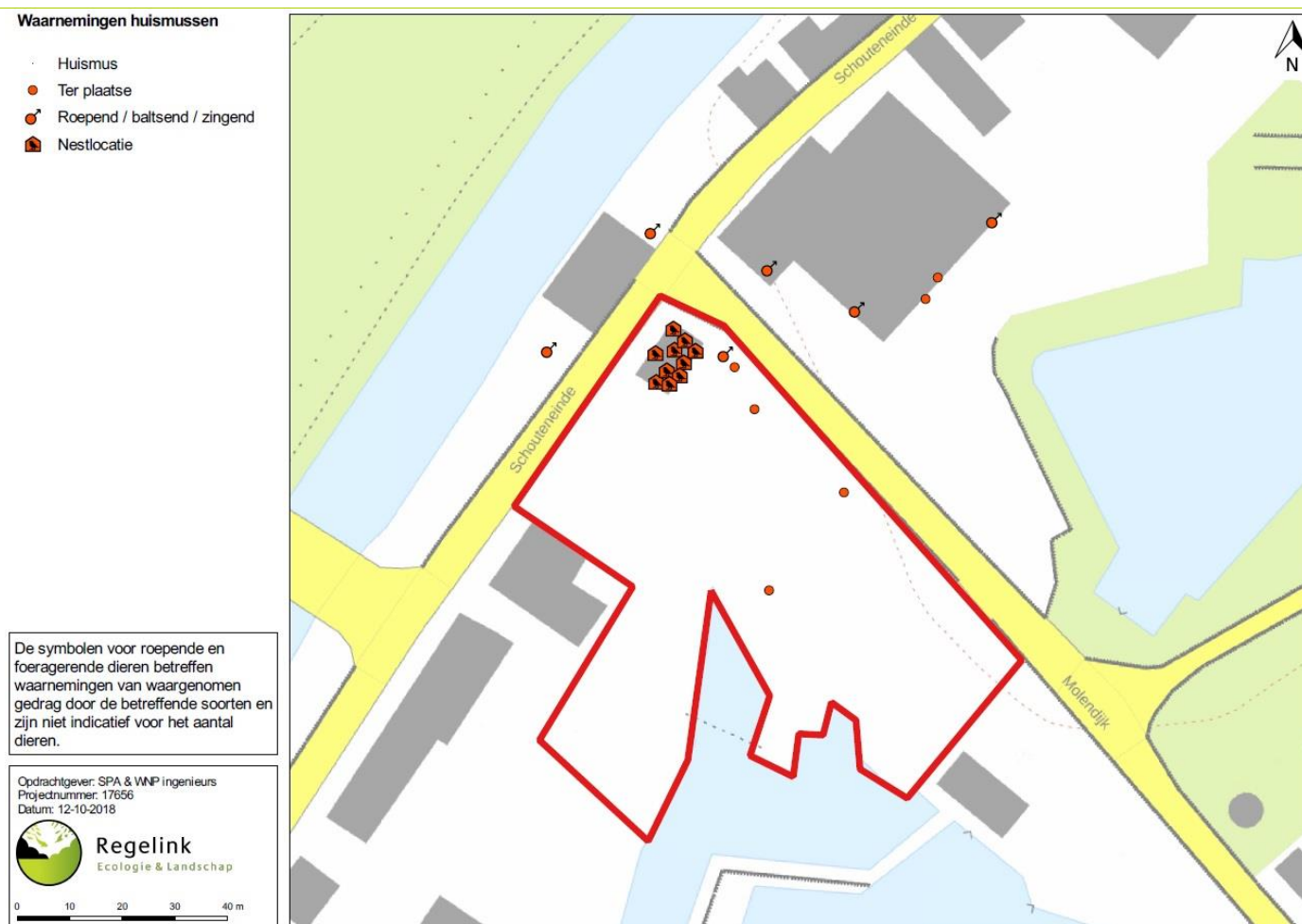

Figuur 4: Huiskat. Foto gemaakt met cameraval.

Figuur 5: Bunzing. Foto gemaakt met cameraval.

Bijlage 2. Waarnemingskaarten

Figuur 6: Waarnemingen van huismussen in en rond het plangebied. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers. Apeldoorn, 2018

Waarnemingen gierzwaluwen

- Gierzwaluw
- Overvliegend
- Roepend
- Nestlocatie

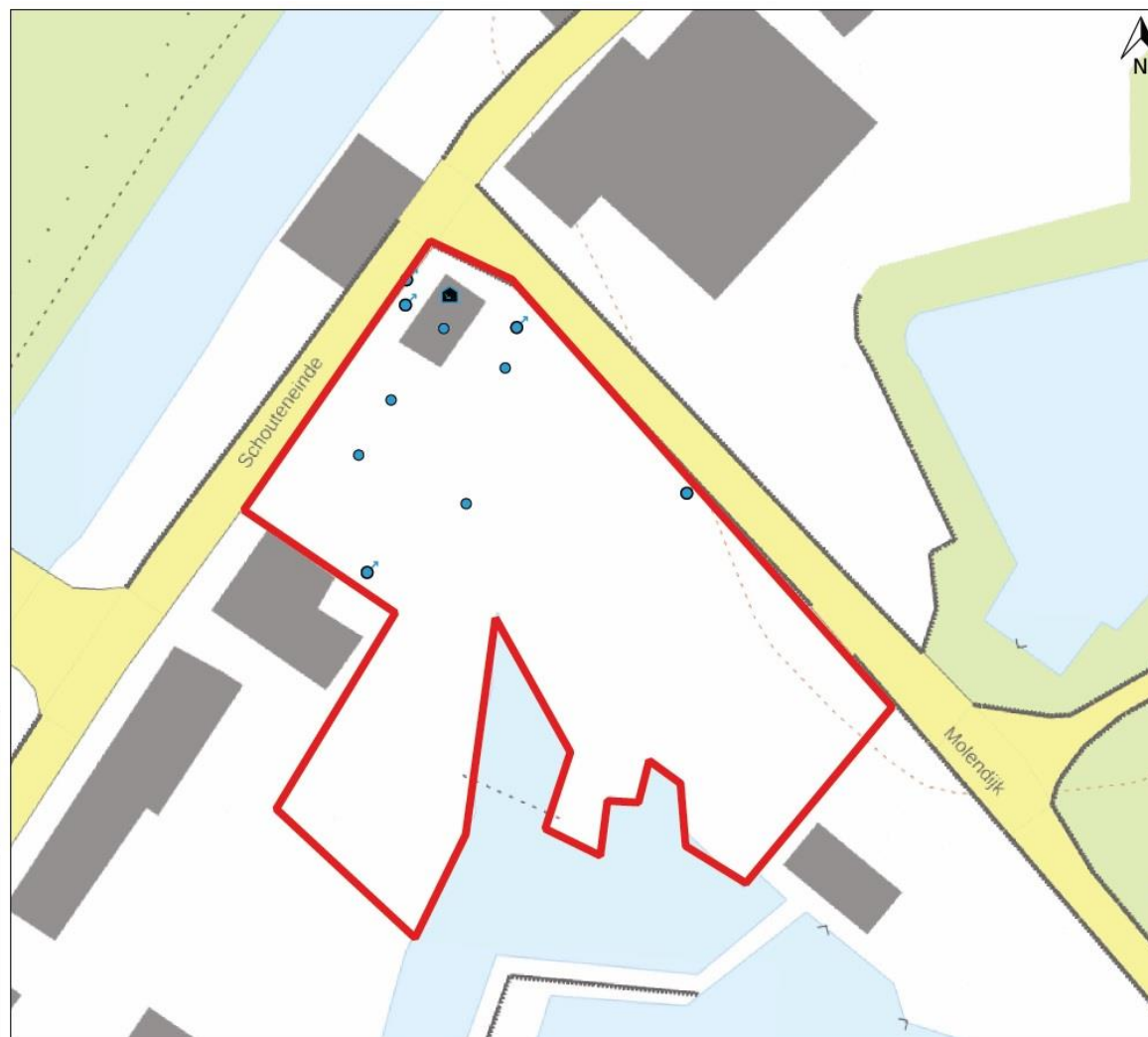
De symbolen voor roepende en foeragerende dieren betreffen waarnemingen van waargenomen gedrag door de betreffende soorten en zijn niet indicatief voor het aantal dieren.

Opdrachtgever: SPA & WNP ingenieurs
 Projectnummer: 17656
 Datum: 12-10-2018

Regelink
 Ecologie & Landschap

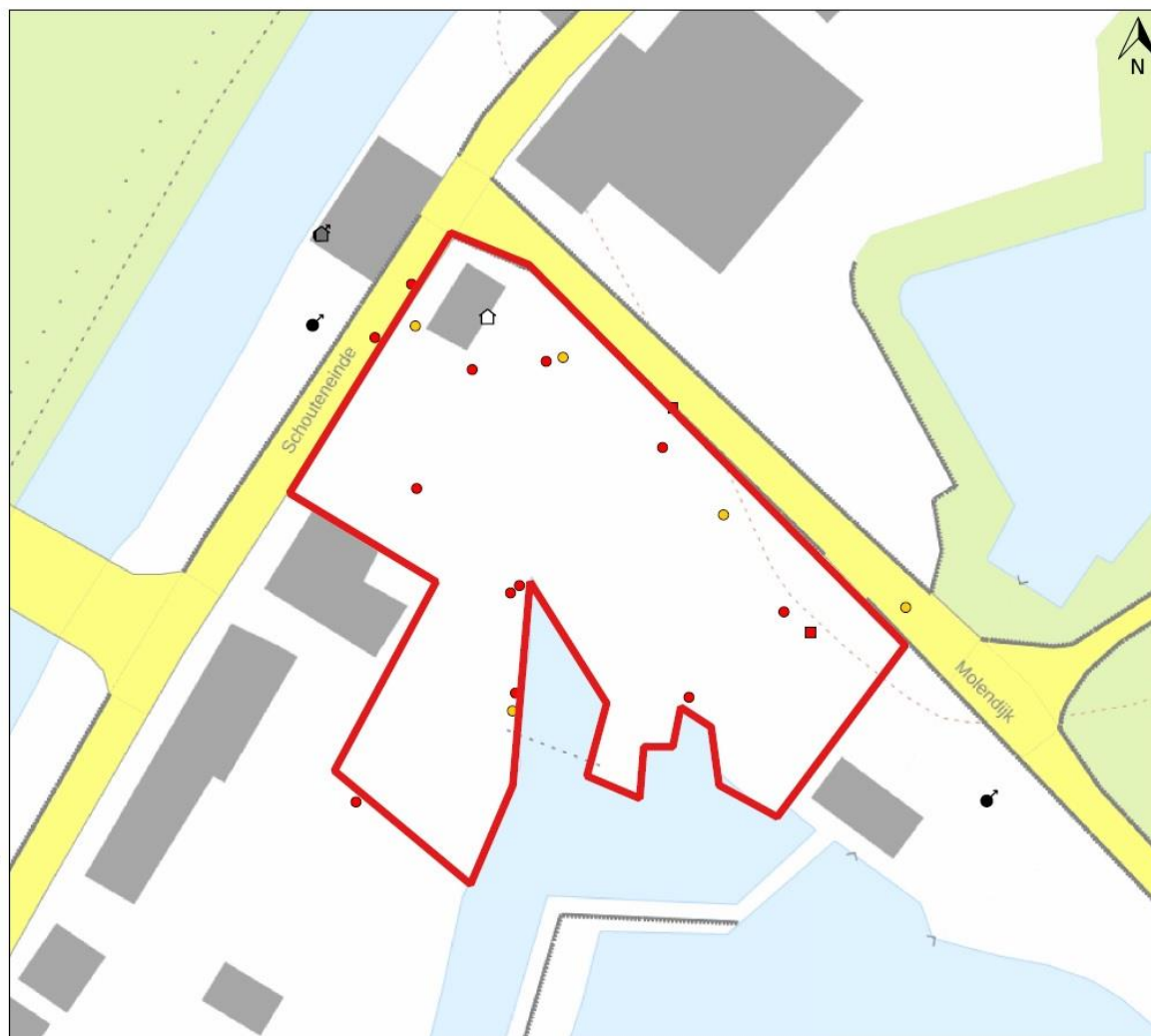
0 9 18 27 36 m

Figuur 7: Waarnemingen van gierzwaluwen in en rond het plangebied. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

Waarnemingen vleermuizen

- Gewone dwergvleermuis
- Foeragerend
- Roepend
- Zomerverblijfplaats in gebouw
- Paarverblijfplaats in gebouw
- Ruige dwergvleermuis
- Foeragerend
- Laatvlieger
- Foeragerend

Figuur 8: Waarnemingen van vleermuizen in en rond het plangebied. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

Bijlage 3. Wet- en regelgeving

3.1 Wet natuurbescherming

3.1.1 Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

3.1.2 Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant versturend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

3.1.3 Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

3.1.4 Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand bestaat uit een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;

- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

3.3 Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.